

## **Säkerhetsprogram för Stockholms stad**

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

1. Säkerhetsprogram för Stockholms stad 2009-2012, *bilaga 2*, godkännes i enlighet med detta utlåtande.
2. Stadens krisledningsnämnd utgörs av borgarrådsberedningen.
3. Sten Nordin (m) utses till ordförande i krisledningsnämnden, till förste vice ordförande i krisledningsnämnden utses Lotta Edholm (fp) och till andre vice ordförande utses Carin Jämtin (s). Övriga borgarråd är ledamöter i krisledningsnämnden.
4. Stockholms organisation för psykiskt och socialt omhändertagande vid stora olyckor och katastrofer (dnr 384/1991) upphör att gälla den 1 december 2009.
5. Psykiskt och socialt omhändertagande vid stora olyckor och katastrofer (dnr 629-1078/1996) upphör att gälla den 1 december 2009.
6. Kommunstyrelsens uppdrag (utl. 2006:24) att i stadens säkerhetspolicy inarbeta hur våld, hot och andra olagliga angrepp på förtroendevalda ska hanteras anses fullgjort i och med detta utlåtande.
7. Plan för uppbyggnaden av Stockholms stads krishanteringsförmåga 2007 med inriktning för 2008 (dnr 307-874/2007) upphör att gälla den 1 december 2009.
8. Säkerhetspolicy och säkerhetsskydd för Stockholms stad (dnr 307-4721/2007) upphör att gälla den 1 december 2009.
9. Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor (dnr 307-3243/2007) upphör att gälla den 1 december 2009.
10. Rapport från Stockholms stads deltagande i den nationella samverkansövningen, SAMÖ 2007, samt reviderad plan för Stockholms stads krishantering (dnr 307-3816/2007) upphör att gälla den 1 december 2009.

11. Handlingsplan för personskydd för förtroendevalda i Stockholms stad (dnr 034-1913/2006) upphör att gälla den 1 december 2009.
12. Revidering av policy och riktlinjer för informationssäkerhet i Stockholms stad (dnr 034-418/2005) upphör att gälla den 1 december 2009.
13. Säkerhetsskyddschef i Stockholms stad (dnr 307-3924/2007) upphör att gälla den 1 december 2009.
14. Arbetsordning för riskhanteringsrådet (dnr 021-515/2007) upphör att gälla den 1 december 2009.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del, under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar enligt ovan, följande

1. Säkerhetspolicy för stadsledningskontoret samt rapport angående säkerhet vid stadsledningskontoret (dnr 1113/99) upphör att gälla den 1 december 2009.
2. Stadsdirektören ges i uppdrag att fastställa riktlinjer för stadens säkerhetsarbete.
3. Stadsdirektören ges i uppdrag att utse säkerhetsskyddschef och ersättande säkerhetsskyddschef.

**Föredragande borgarrådet Sten Nordin** anför följande.

#### *Ärendet*

Stockholms stads samlade säkerhetsarbete ska bidra till att både faktisk och upplevd säkerhet och trygghet uppnås för alla som bor, verkar och vistas i staden så att människor, verksamhet och företagande kan fungera och utvecklas i möjligaste mån även vid oönskade – och extraordinära händelser. En central framgångsfaktor för att nå både faktisk och upplevd säkerhet och trygghet är att åstadkomma en levande säkerhetskultur där brister i säkerheten upptäcks, påtalas och åtgärdas i såväl det vardagliga som det långsiktiga utvecklingsarbetet. Staden har en ambition och en vilja att nå detta genom samordning och koordinering av säkerhetsarbetet generellt, oavsett verksamhetsområde.

Stadsledningskontoret har utarbetat ett förslag till säkerhetsprogram för Stockholms stad. Stadsledningskontoret anser att den mängd mål som stadens säkerhetsarbete tidigare omfattades av har blivit färre i och med förslaget till säkerhetsprogram. De är sammanfattade inom tre centrala delar; det förebyg-

gande arbetet, krishantering, kontinuitet och kriskommunikation samt utvärdering och lärande. För att säkra vägen mot satta mål och ambitioner finns indikatorer och aktiviteter angivna.

### *Beredning*

Ärendet har remitterats till fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och äldreomsorgsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB och Storstockholms brandförsvaret. Därutöver har Stokab inkommit med ett yttrande.

*Fastighetsnämnden* anser att ett sådant här övergripande dokument är långsiktigt och gäller över tiden, så att väl fungerande arbetssätt och rutiner hinner utarbetas och övas in. Nämnden är därför undrande till varför programmet har tidsbegränsats till år 2012.

*Idrottsnämnden* anser att det är positivt att stadsledningskontoret tar fram ett samlat säkerhetsprogram som ersätter flera styrdokument, vilka tidigare reglerat separata delar av stadens säkerhetsarbete. Många förvaltningar har verksamhet igång året runt, dygnet runt. En samordnad, gemensam larmfunktion och ingång till debriefing under dygnets alla timmar borde vara en både kostnadseffektiv och kvalitativt bättre lösning för stadens verksamheter.

*Kulturnämnden* anser att det är positivt att stadens säkerhetsfrågor samlas i ett program. Kompletteringen med riktlinjer ger möjlighet till fortgående uppdatering. En fråga som inte lyfts fram tillräckligt men som är strategiskt viktig för nämnden är skydd av egendom med tanke på nämndens omfattande samlingar. Stadsarkivet anser att det tas ett samlat grepp kring stadens säkerhetsarbete och att antalet styrdokument och mål minskas i antal.

*Kyrkogårdsnämnden* anser att programmet medför att ambitionsnivån för säkerhets- och kvalitetsarbete höjs till en prioriterad nivå och växer i dimension. Aktörer, roller och ansvar klarställs vid störningar.

*Exploateringsnämnden* anser att det är positivt att de tidigare mycket omfattande, svåröverblickbara och delvis överlappande styrdokument avseende

stadens risk- och säkerhetsfrågor nu föreslås reduceras till ett enda samlat säkerhetsprogram. Nämnden delar uppfattningen att varje nämnd ska ansvara för sitt eget säkerhetsarbete.

*Miljö- och hälsoskyddsnämnden* anser att det finns en fara i att förenkla och sammanfatta ett ämne som "säkerhet". Att försöka täcka in allt, dvs. vardags-säkerhet såväl som extraordinära händelser i ett styrdokument kan leda till ett förenklat synsätt som är svårt att koppla till den egna verksamheten. Nämnden anser att förslaget till nytt säkerhetsprogram i huvudsak är bra.

*Servicenämnden* anser att säkerhetsprogrammet syftar till att skapa överblick och samsyn kring mål och ambitioner på området. Nämnden påtalar att stadens övergripande arbete gällande säkerhet och krisberedskap också omfattar regional samverkan, forskningsanknutet utvecklingsarbete och omvärldsbevakning. Detta diskuteras inte i förslaget till säkerhetsprogram, vilket hade varit önskvärt.

*Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden* anser att förslaget till nytt säkerhetsprogram för Stockholms stad 2009-2012 tillstyrks, som ett övergripande målprogram och ska samordnas med det integrerade ledningssystemet, ILS, och andra styrdokument.

*Stadsbyggnadsnämnden* anser att det är angeläget att ett kommande nytt styrdokument också inkluderar alternativt tydligt klarlägger skillnaden mellan de i förslaget beskrivna säkerhets- och krisfrågorna och det arbete som f.n. bedrivs med hög prioritet inom alla stadens organisationer med risk- och sårbarhetsanalyser (RSA). Sammantaget välkomnar nämnden den samlade översynen inom säkerhetsområdet men anser att förslaget i flera avseenden bör förtydligas.

*Trafik- och renhållningsnämnden* anser att Stockholms stads säkerhetsprogram och dess innehåll följer väl den av kontoret upprättade arbetsordningen och ger det stöd och fokus som det framtida arbetet med säkerhetsfrågor behöver. Nämnden har inget att erinra mot förslaget.

*Utbildningsnämnden* anser att det är positivt och angeläget att staden samlat flera styrdokument till ett program, Stockholms stad säkerhetsprogram. Utbildningsnämnden anser att säkerhetsprogrammet är tydligt. Nämnden har några synpunkter kring implementering, incidentrapportering, fristående skolor samt på de föreslagna indikatorerna.

*Äldrenämnden* anser att det är bra att staden stärker upp stadens säkerhetsarbete i ett styrdokument. För att systematiskt och strukturerat kunna följa upp, utvärdera och utveckla säkerhetsarbetet föreslås aktiviteter och indikatorer. Det har inte tidigare funnits några sådana vad avser säkerhetsarbetet.

*Bromma stadsdelsnämnd* anser att i stort finns inga invändningar mot säkerhetsprogrammet, men har synpunkter på vissa delar. Bland annat anser nämnden att brukarperspektivet bör förtydligas, att säkerhetsfrågorna bör uppmärksammas vid upphandlingar, att staden bör sträva efter ett gemensamt incidentrapporteringsystem och att de av stadsledningskontoret föreslagna indikatorerna bör ändras.

*Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd* anser att det är positivt att det tas ett samlat grepp kring säkerhetsarbetet och att antalet styrdokument och mål minskas i antal.

*Farsta stadsdelsnämnd* anser att det är positivt med det initiativ som utmynnat i det nu framtagna förslaget till säkerhetsplan. Extraordinära händelser är svåra att förutsäga. De kan inträffa i vitt skiftande scenarier och styrka. Omfattningen av dess konsekvenser kan, om inte helt undvikas, ändå mildras betydligt och dess konsekvenser begränsas genom en väl förberedd och effektiv säkerhetsorganisation.

*Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd* anser att arbete med att utveckla stadens säkerhetsarbete i ett samlat dokument, Säkerhetsprogram för Stockholms stad, är mycket bra. Nämnden har inget att invända mot programmet som är tydligt och där det klart framgår vad som förväntas av respektive förvaltning och bolag.

*Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd* anser att huvudsynpunkten är att säkerhetsprogrammet inte riktigt klarar att omfatta alla delar i stadens säkerhetsarbete. Bland annat är kopplingen till den lokala organisationen vid extraordinär händelse bristfälligt beskriven och socialjourens roll nämns inte i säkerhetsprogrammet. Nämnden efterlyser en översyn av definitionerna av nämndernas olika roller och ansvar när det gäller organisationen för säkerhetsarbetet. En gränsdragningslista för områdesansvaret bör även utarbetas.

*Kungsholmens stadsdelsnämnd* anser att genom att visa på vilka delar som ingår i säkerhetsarbetet och att sammanföra olika policydokument kan säkerhetsprogrammet tydliggöra ansvar och roller för samtliga berörda i staden. För att till fullo tillgodose syftet som strategiskt styrdokument skulle förslaget till säkerhetsprogram behöva förtydligas på vissa punkter.

*Norrmalms stadsdelsnämnd* anser att säkerhetsprogrammet i huvudsak är positivt, men redovisar ett antal synpunkter vad gäller de indikatorer som föreslås.

*Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd* anser att det föreslagna säkerhetsprogrammet ger goda förutsättningar för en stabil säkerhetsorganisation i staden. Nämnden vill framhålla nödvändigheten av ett aktivt förhållningssätt till säkerhetsarbetet och att medarbetarna har kunskaper och högt säkerhetsmedve-

tande. Nämnden bedömer att Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd har ett väl utvecklat säkerhetsarbete och en god beredskap att hantera kriser som svarar upp till säkerhetsprogrammets mål och krav.

*Skarpnäcks stadsdelsnämnd* anser att det är viktigt att staden har ett väl fungerande säkerhetsarbete och en effektiv krisledningsorganisation vid oönskade händelser.

*Skärholmens stadsdelsnämnd* anser att Stockholms stads säkerhetsprogram 2009-2012 är en förutsättning för stadens verksamheter för att gemensamt sträva mot en trygg och säker stad.

*Spånga-Tensta stadsdelsnämnd* anser att förslaget är ett viktigt steg i att säkerställa nämndens fortsatta säkerhetsarbete och förmåga att så långt som möjligt kunna garantera en god service till boende, företagare och besökare i händelse av kris.

*Södermalms stadsdelsnämnd* anser att det är mycket positivt med stadsledningskontorets förslag till det samlade säkerhetsprogrammet. Av programmet framgår på ett tydligt sätt stadens viljeinriktning och ambitioner och där krav ställs på stadens anställda, från chef till medarbetare, att ta ansvar för att Stockholm ska vara en trygg och säker stad.

*Älvsjö stadsdelsnämnd* anser att mot bakgrund av att det tidigare har saknats ett sammanhållande övergripande system för ett effektivt säkerhetsarbete ställer sig nämnden mycket positiv till stadsledningskontorets förslag till *Säkerhetsprogram för 2009-2012*.

*Östermalms stadsdelsnämnd* anser att staden arbetat fram ett enhetligt program för säkerhetsarbetet i staden. Antalet styrdokument minskas radikalt, vilket ökar tydligheten och i sig kan betraktas som en åtgärd för större säkerhet. Med tanke på frågans komplexitet är förslaget till säkerhetsprogram väl genomarbetat och enkelt beskrivet. Organisationen för stadens centrala krisledning är tydligt framställd med avseende på ansvar och roller.

*Stockholms Stadshus AB* anser att ett utvecklat säkerhetsarbete ska bidra till ett Stockholm i världsklass. För att Stockholm ska vara en attraktiv, trygg och växande stad för boende, företagande och besökande krävs att staden systematiskt utvecklar säkerhetsarbetet i staden, såväl det förebyggande, krishantering och därmed sammanhängande frågor som det uppföljande. Förslaget till nytt säkerhetsprogram är upprättat i anslutning därtill. Det innebär också en anpassning till ny lagstiftning på området.

*Storstockholms brandförsvär* anser att med intentionen att säkerhetsprogrammet ska ersätta Stockholms stads handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor, anser SSBF att det förefaller vara ofullständigt i jämförelse med detaljeringsgraden i nuvarande handlingsprogram. Gränsdragningen mel-

lan SSBF:s kommande handlingsprogram och säkerhetsprogrammet samt därtill hörande riktlinjer, bör därmed tydliggöras ytterligare.

*Stokab* anser att det är väsentligt att utveckla samverkansformer för att nå goda säkerhetslösningar i såväl byggskede som driftskede. *Stokab* förutsätter att detta säkerhetsprogram kommer att bli ett ramverk för stadens säkerhetsarbete och endast i valda delar ett ägardirektiv för bolagen.

### *Mina synpunkter*

Enligt min uppfattning är ett samlat övergripande säkerhetsprogram för Stockholms stad till gagn för såväl det förebyggande arbetet som hantering av faktiska händelser. Jag delar verkligen många av remissinstansernas synpunkter om vikten av att få samstämmighet och ett gemensamt heltäckande program istället för många olika styrdokument.

För att Stockholm ska vara en attraktiv, trygg och växande stad för boende, företagande och besökande krävs att staden systematiskt utvecklar säkerhetsarbetet, såväl det förebyggande och krishantering som en kontinuerlig uppföljning. Det innebär också en anpassning till ny lagstiftning på området.

Extraordinära händelser (kriser) och nödsituationer är inget vi önskar ska ske och därför är det av största vikt att bedriva ett aktivt förebyggande arbete. Oavsett hur väl vi i staden arbetar med det förebyggande arbetet kommer olika former av extraordinära händelser dock alltid att kunna uppstå.

Det är naturligtvis svårt att förutspå vilka situationer som kan komma att uppstå, jag anser dock att det är viktigt att ha arbetat in en mental förberedelse för sannolika händelser så som översvämningar, trafikolyckor, gasutsläpp. Klimat- och miljörelaterade olyckor utgör även ett växande hot och det är viktigt att staden bedriver ett förebyggande arbete för att stävja hoten och har en beredskap om akuta situationer skulle uppstå.

I Stockholm är det många aktörer som bedriver verksamhet som finansieras av staden. I många fall måste externa aktörer ingå i stadens övergripande säkerhetsarbete. I de fall verksamheten utförs av annan än staden själv är det extra viktigt med en tydlig ansvarsfördelning. När något händer är det avgörande med ansvarstagande och tydliga strukturer för beslutsfattande. Detta för att säkerhetsarbetet ska löpa med minsta möjliga friktion både inom staden och i samverkan med externa parter.

Säkerhetsprogrammet är skrivet som ett stadsövergripande program och kan upplevas som brett av vissa och inåtriktat av andra. Den detaljnivå som en del nämnder efterfrågar i remissvaren är svår att uppnå eftersom säkerhetspro-

grammet är ett övergripande policydokument. Det som nu måste till är att nämnder och styrelser själva bryter ned säkerhetsprogrammet i egna riktlinjer för sin verksamhet. Ett exempel kan vara stadens egendom, som ska skyddas mot bl.a. skador, vilket i sin tur ska brytas ned i hur och vad som ska skyddas av den egna verksamheten. Ett annat exempel är hur den lokala säkerhetsorganisationen ska vara utformad. Särskild vikt måste även läggas på dem som på grund av språkhinder eller andra skäl har svårt att ta till sig den förebyggande informationen.

Säkerhetsprogrammet är i första hand ett program för stadens interna säkerhetsarbete. Självklart finns ett antal beroenden till samverkande organisationer som exempelvis länsstyrelsen, andra kommuner, landstinget och näringslivet. Mycket av detta byggs upp i skrivande stund gemensamt genom ett antal händelser och utmaningar. Några exempel är planeringsarbetet och de samverkansformer som skapats under EU-ordförandeskapet och planeringen/hanteringen av den nya influensan. De former och erfarenheter som skapas och vinnas ska integreras i riktlinjer kopplade till säkerhetsprogrammet och ge stöd för omvärldsbevakning, gemensam analys och informationsspridning inom och utom staden.

I och med att staden nu har ett säkerhetsprogram medför detta att stadens handlingsprogram för skydd mot olyckor ersätts. Här har Storstockholms brandförsvarsförbund en viktig roll genom sitt uppdrag att ta fram ett handlingsprogram inom ramen för deras uppdrag åt medlemskommunerna som harmonierar med stadens säkerhetsprogram.

En förutsättning för att kunna arbeta med att förhindra eller minimera konsekvenser av händelser är att ha kunskap om sina risker och sårbarheter. Staden har kommit långt både med modellen och de genomförda risk- och sårbarhetsanalyserna. Alla risker går inte att förebygga eller heller för den delen minimeras. Det oväntade eller minst sannolika kommer alltid att ske, därav är det essentiellt att ha en krisberedskap och en förmåga att hantera sådana uppkomna situationer.

Säkerhetsprogrammet poängterar vikten av att alla oavsett funktion i staden tar ansvar för säkerheten. Det är viktigt att medarbetare på lokal nivå känner sig trygga i hur krishanteringen ska gå till vid extraordinära händelser. Det är också av största vikt att dialogen inom staden mellan exempelvis stadsdelsnämnd och facknämnd är formaliserad och tydlig för att inte orsaka hål i säkerhetsnätet. Det är också viktigt att det finns en tydlighet kring kommunikation och annan hantering med landstinget eller andra kommuner.



Många av stadens verksamheter finns i andra driftsformer dvs. bedrivs inte av staden själv. I remissvaren påtalas att säkerhetsperspektivet måste komma med i upphandlingar etc. vilket givetvis är sant och ska göras.

Det nämns också att verksamheter som bedrivs i andra driftsformer inte särskilt omnämns i säkerhetsprogrammet trots att de arbetar med säkerhetsrelaterade frågor som exempelvis kommunalförbundet Storstockholms brandförsvaret. Brandförsvaret har en viktig roll i framförallt det skadeavhjälpande händandet men även i det förebyggande arbetet. Det måste finnas en nära samverkan mellan staden och brandförsvarfsförbundet i det fortsatta arbetet att göra Stockholm till en säker stad i världsklass.

Stadsledningskontoret föreslår en förändring av krisledningsnämnden. Jag finner det rimligt att borgarrådsberedningen utgör krisledningsnämnd istället för kommunstyrelsen. Det finns två huvudsakliga skäl för förändringen. För det första är det lämpligt med en till numerären mindre krisledningsnämnd. För det andra så är det lämpligt att borgarråd som är ansvariga för stadens verksamhet är ledamöter i krisledningsnämnden. Jag anser dock att krisledningsnämnden bör ha ett presidium, vilket bör utgöras av mig som ordförande, Lotta Edholm som 1:e vice ordförande och Carin Jämtin som 2:e vice ordförande. Jag vill understryka vikten av att partier som saknar representation i borgarrådsberedningen erhåller information om krisledningsnämndens sammanträden samt att de ges möjlighet att delta i utbildningar om krisledning. Krisledningsnämnden bör också besluta att adjungera gruppleddare, från partier som annars inte finns representerade, till sitt sammanträde.

#### *Bilagor*

1. Reservationer m.m.
2. Säkerhetsprogram för Stockholms stad 2009-2012

**Borgarrådsberedningen** tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

**Kommunstyrelsen** delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

Säkerhetsprogram för Stockholms stad 2009-2012, *bilaga 2*, godkännes i enlighet med detta utlåtande.

Stadens krisledningsnämnd utgörs av borgarrådsberedningen.

Sten Nordin (m) utses till ordförande i krisledningsnämnden, till förste vice ordförande i krisledningsnämnden utses Lotta Edholm (fp) och till andre vice ordförande utses Carin Jämtin (s). Övriga borgarråd är ledamöter i krisledningsnämnden.

Stockholms organisation för psykiskt och socialt omhändertagande vid stora olyckor och katastrofer (dnr 384/1991) upphör att gälla den 1 december 2009.

Psykiskt och socialt omhändertagande vid stora olyckor och katastrofer (dnr 629-1078/1996) upphör att gälla den 1 december 2009.

Kommunstyrelsens uppdrag (utl. 2006:24) att i stadens säkerhetspolicy inarbeta hur våld, hot och andra olagliga angrepp på förtroendevalda ska hanteras anses fullgjort i och med detta utlåtande.

Plan för uppbyggnaden av Stockholms stads krishanteringsförmåga 2007 med inriktning för 2008 (dnr 307-874/2007) upphör att gälla den 1 december 2009.

Säkerhetspolicy och säkerhetsskydd för Stockholms stad (dnr 307-4721/2007) upphör att gälla den 1 december 2009.

Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor (dnr 307-3243/2007) upphör att gälla den 1 december 2009.

Rapport från Stockholms stads deltagande i den nationella samverkansövningen, SAMÖ 2007, samt reviderad plan för Stockholms stads krishantering (dnr 307-3816/2007) upphör att gälla den 1 december 2009.

Handlingsplan för personskydd för förtroendevalda i Stockholms stad (dnr 034-1913/2006) upphör att gälla den 1 december 2009.

Revidering av policy och riktlinjer för informationssäkerhet i Stockholms stad (dnr 034-418/2005) upphör att gälla den 1 december 2009.

Säkerhetsskyddschef i Stockholms stad (dnr 307-3924/2007) upphör att gälla den 1 december 2009.

Arbetsordning för riskhanteringsrådet (dnr 021-515/2007) upphör att gälla den 1 december 2009.

**Kommunstyrelsen** beslutar för egen del, under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar enligt ovan, följande

1. Säkerhetspolicy för stadsledningskontoret samt rapport angående säkerhet vid stadsledningskontoret (dnr 1113/99) upphör att gälla den 1 december 2009.
2. Stadsdirektören ges i uppdrag att fastställa riktlinjer för stadens säkerhetsarbete.

3. Stadsdirektören ges i uppdrag att utse säkerhetsskyddschef och ersättande säkerhetsskyddschef.

Stockholm den

På kommunstyrelsens vägnar:  
STEN NORDIN

*Ylva Tengblad*

## ÄRENDET

Stockholms stads samlade säkerhetsarbete ska bidra till att både faktisk och upplevd säkerhet och trygghet uppnås för alla som bor, verkar och vistas i staden så att människor, verksamhet och företagande kan fungera och utvecklas i möjligaste mån även vid oönskade – och extraordinära händelser. En central framgångsfaktor för att nå både faktisk och upplevd säkerhet och trygghet är att åstadkomma en levande säkerhetskultur där brister i säkerheten upptäcks, påtalas och åtgärdas i såväl det vardagliga som det långsiktiga utvecklingsarbetet. Staden har en ambition och en vilja att nå detta genom samordning och koordinering av säkerhetsarbetet generellt, oavsett verksamhetsområde.

**Stadsledningskontorets** tjänsteutlåtande daterat den 15 december 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stads samlade säkerhetsarbete ska bidra till att både faktisk och upplevd säkerhet och trygghet uppnås för alla som bor, verkar och vistas i staden så att människor, verksamhet och företagande kan fungera och utvecklas i möjligaste mån även vid oönskade – och extraordinära händelser. En central framgångsfaktor för att nå både faktisk och upplevd säkerhet och trygghet är att åstadkomma en levande säkerhetskultur där brister i säkerheten upptäcks, påtalas och åtgärdas i såväl det vardagliga som det långsiktiga utvecklingsarbetet. Staden har en ambition och en vilja att nå detta genom samordning och koordinering av säkerhetsarbetet generellt, oavsett verksamhetsområde.

Stockholms stads storlek och komplexitet kräver ett starkt delegerat ansvar samtidigt som det är nödvändigt att skapa en effektiv stadsövergripande samordning för att uppnå visionen med säkerhetsarbetet. Förvaltningar och bolag ska bedriva ett stabilt säkerhetsarbete med utgångspunkt i verksamhetsansvaret men också aktivt bidra till att staden kan uppnå sitt samlade åtagande vid oönskade händelser. Staden som helhet måste ha förmågan att skapa en total översikt över hot, risker och sårbarheter och samtidigt kunna analysera och lösa problem med mycket verksamhetsspecifika hot och risker samt att allokera resurser rätt.

Det finns ett behov av att få en överblick och samsyn kring mål och ambitioner för stadens säkerhetsarbete och vad det innebär. Säkerhetsprogrammet ska åstadkomma denna överblick och samsyn samt bidra till att sammanföra och förklara stadens helhetssyn på det samlade säkerhetsarbetet för förvaltningar och bolag.

Kommunstyrelsen utgör i dagsläget krisledningsnämnd. Det är inte hanterligt med en så stor beslutande församling i händelse av en kris. För att få till stånd en exekutiv och effektiv krisledningsnämnd föreslås att krisledningsnämnden utgörs av borgarrådsberedningen. Krisledningsnämnden får vid en extraordinär händelse i uppdrag att besluta om prioritering av stadens verksamheter, till exempel omfördelning av perso-

nal mellan stadens verksamheter eller stängning av kommunal verksamhet. Det kan även handla om flyttning av kommunal verksamhet, till exempel boende i dygnetrunt omsorg, begäran om bistånd från annan kommun eller annan aktör, till exempel Länsstyrelsen samt aktivering av reservsystem och fördelning av reservkraft.

Nedan följer förslag till indikatorer och aktiviteter för att säkra att målen och ambitionerna för säkerhetsarbetet uppnås.

#### **Indikatorer för det förebyggande arbetet**

- *Särskilt prioriterade incidenter, olyckor och effekter av inträffade händelser som definierats av respektive förvaltning och bolag ska minska genom att systematiskt arbeta med att hantera sårbarheter.*

Indikatorn följs upp via Stockholms stads skade- och incidentrapporteringssystem av förvaltningar och bolag årligen.

- *Andel anställda som känner till och har kunskap om det förebyggande säkerhetsarbetet samt ansvar och roller vid krissituationer.*

Indikatorn följs upp av förvaltningar och bolag årligen.

#### **Indikator för krishantering, kontinuitet och kriskommunikation**

- *Staden ska ha en väl fungerande och robust krisorganisation som har förståelse för, vilja och kunskap att hantera såväl mindre som större krissituationer.*

Indikatorn följs upp genom att förmågan utvärderas av förvaltningar och bolag årligen, antingen genom övning eller utifrån en inträffad verklig kris.

#### **Indikator för utvärdering och lärande**

- *Rutiner och processer ska utarbetas för att förbättra säkerhetsarbetet, inklusive risk- och sårbarhetsanalyserna, genom att utvärdera inträffade incidenter och följa förändringar i omvärlden.*

Indikatorn följs upp av förvaltningar och bolag årligen.

#### **Kommunfullmäktiges aktiviteter**

Systematiskt risk- och sårbarhetsarbete

- *Utarbeta en arbetsprocess för risk- och sårbarhetsanalys*

Syftet är att identifiera och strukturera de arbetssteg som krävs för att skapa en kvalitativ risk- och sårbarhetsanalys (RSA).

- *Utarbeta rutiner för hur incidentrapportering ska utföras i verksamheten*

Syftet är att tillse att alla typer av incidenter oavsett omfattning fångas upp och att rutiner skapas för hur rapportering av dessa ska ske.

Tydlig och fungerande organisation för säkerhetsarbetet och krisberedskapen

- *Utarbeta en fungerande organisation för säkerhetsarbetet inkluderat krisberedskapen*

Syftet är att skapa en fungerande organisation, rutiner och dokumentation för det egna säkerhetsarbetet med koppling till risk- och sårbarhetsarbetet.

- *Göra utbildningsplan beträffande säkerhetsarbetet*

Syftet är att ta fram en utbildningsplan där identifiering skett av vilka funktioner och vilken utbildning som krävs för att alla ska ha relevant kunskap, veta sin roll och sitt ansvar i säkerhetsarbetet.

## BEREDNING

Ärendet har remitterats till fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, utbildningsnämnden, äldre- och socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB och Storstockholms brandförsvär. Därutöver har Stokab inkommit med ett yttrande.

### **Fastighetsnämnden**

**Fastighetsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 16 juni 2009 att till kommunstyrelsen överlämna och återropa kontorets svar på remissen "Säkerhetsprogram för Stockholms stad 2009-2012".

*Särskilt uttalande* gjordes av Martin Michel (mp), *bilaga 1*.

*Ledamoten Mattias Eriksson (v) lämnar ärendet utan eget ställningstagande.*

*Ersättaryttrande* gjordes av Yildiz Kafkas (mp), *bilaga 1*.

**Fastighetskontorets** tjänsteutlåtande daterat den 28 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret är i stort positivt till förslaget till Säkerhetsprogram för Stockholms stad 2009-2012. Det är bra att alla de tidigare dokument som funnits kring säkerhetsarbetet nu har samlats i ett gemensamt dokument som tydligt anger både vision, inriktning och mål för säkerhetsarbetet liksom en konkret struktur för hur säkerhetsarbetet

är tänkt att ledas och hanteras. Ett samlat dokument som det föreslagna är efterlängtat då det ger en tydlig viljeinriktning med stadens säkerhetsarbete.

Kontoret vill lyfta fram några särskilda frågor/kommentarer kring Säkerhetsprogrammet för Stockholms stad 2009-2012.

Kontoret önskar att ett sådant här övergripande dokument är långsiktigt och gäller över tiden, så att väl fungerande arbetssätt och rutiner hinner utarbetas och övas in.

Kontoret är därför undrande till varför programmet har tidsbegränsats till år 2012.

Under "det förebyggande arbetet" går att läsa att all verksamhet inom Stockholms stad ska aktivt arbeta med att inventera, analysera, värdera, förebygga och åtgärda oönskade händelser inom sitt ansvarsområde. Vidare står det att "olyckor ur alla perspektiv ska dokumenteras och undersökas, därtill ska riskkällor med stora konsekvenser bedömas."

Fastighetskontoret vill uppmärksamma svårigheten med en skrivning om att "olyckor ur alla perspektiv ska dokumenteras och undersökas". Detta kommer att bli svårt att i praktiken efterleva eftersom det är nästintill omöjligt att i förväg kunna analysera alla tänkbara scenarion av olyckor. Fokus bör ligga på riskidentifieringen, övningen och krisberedskapen i sig.

Fastighetskontoret vill också lyfta fram att de förslag till åtgärder för att förhindra negativa konsekvenser till följd av en oönskad händelse, som kommer fram i nämndernas risk- och sårbarhetsanalyser, i vissa fall inte kommer kunna åtgärdas inom nämndernas ordinarie budget utan att få vissa budgetkonsekvenser.

De förslag till indikatorer som föreslås i kommunstyrelsens tjänsteutlåtande bör om möjligt spetsas till så att de framgår som mätbara. Några av indikatorerna, till exempel

"Staden ska ha en väl fungerande och robust krisorganisation som har förståelse för, vilja och kunskap att hantera såväl mindre som större krissituationer" känns mer som ett mål med säkerhetsarbetet som helhet än en mätbar indikator.

Kontoret tycker även att indikatorerna ska följas upp via stadens system för verksamhetsuppföljning, "ILS-webben", och att staden centralt hjälper till med underlag för att kunna mäta en indikator som "Andel anställda som känner till och har kunskap om det förebyggande säkerhetsarbetet samt ansvar och roller vid krissituationer". Ett förslag är att denna indikator mäts i den årligen återkommande medarbetarenkäten.

I Säkerhetsprogrammet står att nämnd/bolag ansvarar för att "Alla skadekostnader ska särredovisas, både kostnader som ligger över och under självrisk". Här önskar fastighetskontoret ett förtydligande vad som är en skadekostnad.

## **Idrottsnämnden**

**Idrottsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 9 juni 2009 att som svar på remissen återopas förvaltningens tjänsteutlåtande.

*Särskilt uttalande* gjordes av Madeleine Sjöstedt m.fl. (FP), Billy Östh m.fl.

(M) och Leif Kroon (KD), *bilaga 1*.

*Särskilt uttalande* gjordes av Else Lundin (MP), *bilaga 1*.

**Idrottsförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 25 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Idrottsförvaltningen är positiv till att stadsledningskontoret tar fram ett samlat säkerhetsprogram som ersätter flera styrdokument, vilka tidigare reglerat separata delar av stadens säkerhetsarbete. Ett samlat säkerhetsprogram ger en samsyn över hur säkerhetsarbetet ska bedrivas på central och lokal nivå i staden. Programmet beskriver hur såväl det vardagliga, förebyggande säkerhetsarbetet ska bedrivas och hur staden ska ha en beredskap vid oönskade och extraordinära händelser. För att nå målet med samordning och samverkan över stadens geografiska och administrativa gränser, där syftet är att öka stadens och förvaltningarnas förmåga att hantera oönskade händelser, krävs ett fortsatt stöd till förvaltningarna från stadsledningskontoret.

Som en del i det förebyggande arbetet föreslås att förvaltningar och bolag rapporterar alla skador och incidenter till stadens gemensamma skade- och incidentrapporteringsystem. Olyckor som inträffat ska utredas. Ett gemensamt system är bra, men det sätt dagens gemensamma system används på ger en oöverskådlig och sned bild av inträffade incidenter över stadens verksamheter.

Idrottsförvaltningen anser att syftet med systemet behöver förtydligas och att tydligare riktlinjer är en förutsättning för att riskhanteringsrådet ska få en korrekt bild av vilka förebyggande insatser som kan behövas i staden. För att ge förvaltningar och bolag ett bra verktyg för det förebyggande arbetet måste det även vara möjligt att anpassa systemet till varje förvaltnings/bolags särskilda intressen och behov.

Vidare framgår att varje förvaltning och bolag ska ha en organisation för psykiskt omhändertagande av egna medarbetare, så kallad debriefing, vid en allvarlig händelse. Många förvaltningar har verksamhet igång året runt, dygnet runt. En samordnad, gemensam larmfunktion och ingång till debriefing under dygnets alla timmar borde vara en både kostnadseffektiv och kvalitativt bättre lösning för stadens verksamheter. Kompetensen i en egen upprättad debriefingjour eller POSOM-grupp, en grupp för psykiskt och socialt omhändertagande, är svår att underhålla och behålla då det är relativt sällan dessa behöver kallas in.

Vid allvarliga händelser finns ofta ett behov av snabba och rätt anpassade insatser för att förebygga djupare, mer långsiktiga effekter. Åtminstone de mindre förvaltningarna har en svårighet att kunna hantera detta på kvällar, nätter, helger och lov. De debriefinginsatser förvaltningarna har tillgång till via den upphandlade företagshälsovården avser endast stöd under kontorstid och separata avtal måste därför träffas om jourfunktion. Dessutom finns många situationer som kan inträffa där det i det akuta skeendet kan vara svårt att reda ut vilken av stadens förvaltningar som äger ansvaret för vilka frågor. Utbildningsförvaltningen, idrottsförvaltningen, Sisab och en



eller flera stadsdelsförvaltningar kan exempelvis alla bli inblandade i en situation. Har staden en gemensam jour- och debriefingverksamhet ökar förutsättningarna för att krishanteringen ska fungera på bästa sätt för alla förvaltningar och bolag, även utanför kontorstid.

Stadsledningskontoret föreslår ett antal indikatorer och aktiviteter för att säkra målen i stadens säkerhetsarbete. Av de föreslagna fyra indikatorerna är det enligt idrottsförvaltningens mening endast en som kan betraktas som en indikator, nämligen ”Andel anställda som känner till och har kunskap om det förebyggande säkerhetsarbetet samt ansvar och roller vid krissituationer”. För detta kan ett målvärde sättas och uppfyllelsen blir en indikation på hur väl stadens mål nås. Två av de föreslagna indikatorerna är formulerade som mål snarare än indikatorer – dels förslaget om ”Särskilt prioriterade incidenter.....”, dels att ”Staden ska ha en väl fungerande och robust krisorganisation.....”. Den föreslagna indikatorn ”Rutiner och processer ska utarbetas.....” är en aktivitet snarare än en indikator.

## **Kulturnämnden**

**Kulturnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 16 juni 2009 att som svar på remissen återopas stadsarkivets tjänsteutlåtande.

**Stadsarkivets** tjänsteutlåtande daterat den 2 juni 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsarkivet ser positivt på att ett helhetsgrepp tas kring stadens säkerhetsarbete och att säkerhetsprogrammet bidrar till en helhetssyn och bättre överblick. Det är bra att antalet separata styrdokument minskas liksom antal mål som relaterar till säkerhetsarbetet i staden.

En förutsättning för att kvalitetssäkra och hålla god beredskap i säkerhetsarbetet är att programmet kontinuerligt förbättras och vidareutvecklas utifrån de förändringar som sker i omvärlden, gjorda erfarenheter på lokal och nationell nivå, risk- och sårbarhetsanalyser, det systematiska brandskyddsarbetet, kris- och katastrofövningar, incidentrapporteringar m.m.

För effektivt säkerhetsarbete har kommunikationen en avgörande betydelse för hur en organisation klarar en kris eller annan oönskad händelse. Förmågan att kommunicera har betydelse för hur människor i allmänhet uppfattar situationen liksom för de människor som är berörda samt för förtroendet för organisationen. Säkerhetsprogrammet skulle på ett ännu tydligare sätt kunna ange vad som krävs för en fungerande kriskommunikation på alla nivåer.

I stadsledningskontorets tjänsteutlåtande finns ett antal indikatorer och aktiviteter angivna för att säkra vägen mot satta mål och ambitioner. Förslagen på indikatorer och aktiviteter finns dock inte återgivna i själva programmet, något som bör förtydligas. Stadsarkivet anser att förslaget på indikatorer och aktiviteter är viktigt och bör

processas och inarbetas i själva programmet. Det vore önskvärt om mål, indikatorer och aktiviteter kunde integreras så långt som möjligt i ILS för att underlätta planering och uppföljning.

Stadsarkivet anser att det i slutet av programmet finns en bra uppställning av aktörer, roller och ansvar på olika nivåer inom staden. Under rubriken ”Nämnder och bolagsstyrelser” kan dock tillvägagångssättet förtydligas när det gäller rapportering av nämnders/styrelsernas säkerhetsarbete utifrån mål, indikatorer och aktiviteter samt på vilket sätt särredovisningen av skadekostnader ska ske.

Vidare gör stadsarkivet bedömningen att det kan finnas behov av att förvaltningar och bolag får stöd från stadsledningskontoret i arbetet med att informera och utbilda anställda, utifrån behov hos olika befattningar. Förvaltningen anser att det tydligt bör framgå vilka som är de prioriterade målgrupperna för vilka stadsledningskontoret ansvarar för utbildningsinsatser.

I programmet anges att Stockholms stad ska verka för inriktning, prioritering och samordning av tvärsektoriella åtgärder som kan krävas vid en krissituation. Beror på stadens storlek finns även ett geografiskt områdesansvar inom respektive stadsdel vilket innebär ansvar för samordning av stadsdelens tvärsektoriella behov och åtgärder.

För förtydligande av detta samordningsansvar anser stadsarkivet att det i säkerhetsprogrammet anges hur det tvärsektoriella samarbetet mellan t.ex. stadsdel och fackförvaltning ska se ut. Stadsdelens samordningsarbete bör ske i direkt kontakt med och integrera de fackförvaltningar som t.ex. stadsarkivet och som finns inom stadsdelens geografiska område. På så sätt kan det skapas en snabbare och effektivare beredskap för krishantering. Samordnings- och integreringsarbetet bör kunna ske inom ramen för de risk- och sårbarhetsanalyser som förvaltningarna gör och kunna även redovisas gemensamt.

**Kulturnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 16 juni 2009 att som svar på remissen återopas förvaltningens tjänsteutlåtande.

**Kulturförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 28 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till att stadens säkerhetsfrågor samlas i ett program.

Kompletteringen med riktlinjer ger möjlighet till fortgående uppdatering.

En fråga som inte lyfts fram tillräckligt men som är strategiskt viktig för förvaltningen är skydd av egendom med tanke på förvaltningens omfattande samlingar. Frågan ingår enligt förslaget i kommunallagen

” **Kommunallagen** (SFS 1991:900)

Av kommunallagen framgår att kommunen ska ha en god ekonomisk hushållning och att verksamheten ska bedrivas på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt

tillfredsställande sätt. I detta ingår bl a att skydda egendomar och övriga tillgångar mot skador. ...”

Det är bra om frågan beaktas i utarbetandet av riktlinjer.

Vidare är förvaltningens erfarenhet av stadens skade- och incidentrapporteringssystem att det måste kvalitetssäkras för att fungera fullt ut. Det finns i dag vissa brister i funktionaliteten.

### **Kyrkogårdsnämnden**

**Kyrkogårdsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 15 juni 2009 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

**Kyrkogårdsförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 28 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har följt uppbyggnaden av ett nytt säkerhetsprogram för staden och deltagit i utbildningar som under programperioden skall ge högre säkerhet och bättre rutiner vid störningar i verksamheten och ha beredskap vid allvarliga händelser. Utbildningar i konstruktiva risk- och sårbarhetsanalyser medför att verksamheterna i samtliga stadens förvaltningar och bolag kommer att bli mindre sårbara och att kvaliteten kan hållas även vid mindre störningar. Förvaltningen anser att programmet medför att ambitionsnivån för säkerhets och kvalitetsarbete höjs till en prioriterad nivå och växer i dimension. Aktörer, roller och ansvar klarställs vid störningar och allvarliga händelser och en ny och effektivare krisledningsorganisation planeras.

Förvaltningen har organiserat sitt risk- och säkerhetsarbete med bland annat ett återkommande forum, Riskledningsgruppen, där förvaltningsledning, berörda enhetschefer och skyddsombud medverkar.

Sammanfattningsvis ställer sig förvaltningen bakom förslaget till Säkerhetsprogram för Stockholm stad 2009-2012 och föreslår att kyrkogårdsnämnden tillstyrker remissen.

### **Exploateringsnämnden**

**Exploateringsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2009 att besvara kommunstyrelsens remiss av förslaget till säkerhetsprogram med kontorets utlåtande.

*Vice ordföranden Mirja Räihä Järvinen m.fl. (s), ledamoten Emilia Hagberg (mp) och ledamoten Ann-Margarethe Livh (v) lämnar ärendet utan eget ställningstagande.*

**Exploateringskontorets** tjänsteutlåtande daterat den 14 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret ser positivt på att de tidigare mycket omfattande, svår-överblickbara och delvis överlappande styrdokument avseende stadens risk- och säkerhetsfrågor nu föreslås reduceras till ett enda samlat säkerhetsprogram.

Stadsledningskontorets förslag är överskådligare och betydligt kortare än tidigare styrdokument och tar enligt exploateringskontoret upp flertalet av de i sammanhanget relevanta aspekterna. För att göra säkerhetsprogrammet ännu mer lättillgängligt föreslår kontoret att stadsledningskontoret utarbetar en kortversion som kan spridas till alla anställda.

Exploateringskontoret delar uppfattningen att varje nämnd ska ansvara för sitt eget säkerhetsarbete. Kontoret instämmer också i att det krävs många olika insatser för att få till stånd lämpliga förebyggande åtgärder och fungerande beredskap för att kunna hantera kriser eller oönskade händelser när sådana likväl inträffar.

Inom exploateringskontoret hanteras i dagsläget frågor om säkerhetsaspekter, riskhantering etc. normalt på ett integrerat sätt i den ordinarie verksamheten på liknande sätt som många andra övergripande och näraliggande aspekter såsom ekonomi, miljö och kvalitet. Någon direkt formell reglering av just säkerhets- hanteringen har inte gjorts utan uppgiften att beakta säkerhetsaspekterna och initiera åtgärder följer informellt den avdelningsvisa verksamhetsuppdelningen.

I kontorets exploateringsprocess ingår sedan länge att erforderliga risk- och miljöriskanalyser görs för varje projekt. Vidare har nyligen tagits fram en mall för projektvisa krishanteringsplaner. Risker av administrativ karaktär tas om hand inom ett fortlöpande arbete med att förbättra rutiner och intern kontroll. Kontoret följer också kontinuerligt utvecklingen på fastighetsmarknaden. Kontoret bedriver dock i dagsläget inget systematiskt övergripande analysarbete för att söka identifiera olika tänkbara generella hotbilder mot eller risker rörande markinnehavet och dess avkastning och exploateringsverksamheten. Bedömningarna av sådana hots sannolikhet och konsekvens samt lämpliga förebyggande motåtgärder kan därmed utvecklas. Detsamma gäller nämndens och kontorets generella krisberedskap, krisorganisation och kriskommunikation. Kontoret och nämnden har inte deltagit i någon krisövning.

Exploateringskontoret angav redan i samband med rapporteringen till stadsledningskontoret av förra årets risk- och säkerhetsanalys att för att riskhanteringsarbetet ska bli framgångsrikt krävs att det är en ledningsfråga som prioriteras och även tilldelas resurser för, både centralt och lokalt. Resursfrågan tas dock inte alls upp i stadsledningskontorets nu presenterade förslag till säkerhetsprogram.

Att uttolka och anpassa alla de omfattande åtgärder som stadsledningskontoret tar upp i säkerhetsprogrammet till exploateringsnämndens och kontorets verksamhet kommer att ta tid. Den nuvarande organisationen är således dimensionerad för

och intrimmad på exploateringsnämndens kärnverksamheter.

Det i stadsledningskontorets regi nu pågående förvaltnings- och bolagsövergripande arbetet rörande risk- och sårbarhetsanalyser, där årets analyser jämte åtgärdsförslag ska rapporteras till stadsledningskontoret senast den 15 juni, förväntas leda till en viss förbättring av exploateringskontorets riskinsikter och förmåga att hantera en kris. Men det är en grannliga uppgift att inom ramen för nuvarande organisation och resurser nå det nu remitterade säkerhetsprogrammets hela målbild. Det handlar om ett långsiktigt utvecklingsarbete för att systematisera exploateringsnämndens/kontorets säkerhetshantering, forma en lämplig ansvars- och uppgiftsfördelning och gå igenom och utveckla processer och rutiner. Inom kontoret pågår dessutom ett antal andra komplexa utvecklings- och effektiviseringsprojekt inriktade på kärnverksamheterna.

Vad gäller säkerhetsprogrammets krav på att varje förvaltning ska ha en utsedd säkerhetssamordnare och informationssäkerhetssamordnare anser exploateringskontoret att respektive förvaltning själv ska få bestämma vilken organisation och bemanning som är nödvändig och lämplig för säkerhetsarbetet. Det framstår tveksamt att fullmäktige, som nu föreslås, i ett säkerhetsprogram ska ange vilka befattningar som ska inrättas hos förvaltningarna, i all synnerhet som någon finansiering inte anvisas för dessa befattningar.

Exploateringskontoret föreslår avslutningsvis att vid fullmäktiges beslut om programmet uttalas att genomförandet hos stadens nämnder får ske successivt i den takt som tillgängliga resurser medger.

## **Miljö- och hälsoskyddsnämnden**

**Miljö- och hälsoskyddsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 16 juni 2009 att överlämna miljöförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss.

**Miljöförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 4 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att förslaget till nytt säkerhetsprogram i huvudsak är bra. Programmet innebär att staden höjer ambitionsnivån när det gäller stadens säkerhetsarbete avsevärt. Stockholms stad har sedan ett antal år tagit ett samlat grepp om säkerhetsarbetet som ska vara en del i stadens verksamhetsplanering. I kölvattnet av reella extraordinära händelser, ny lagstiftning inom området, stadens revisorers kritik och den stora övningen SAMÖ 07 har erfarenheter gjorts, väl värda att ta vara på. Att samla riktlinjer och beslutsdokument i ett dokument är bra därför att

det skapar överblick.

Förvaltningens ser samtidigt en fara i att förenkla och sammanfatta ett ämne som "säkerhet". Att försöka täcka in allt, dvs. vardagssäkerhet såväl som extraordinära händelser i ett styrdokument kan leda till ett förenklat synsätt som är svårt att koppla till den egna verksamheten.

Programmet är på många punkter oklart när det gäller vem som skall göra vad. Det är nu nödvändigt att konkret ange vilka förvaltningar som ansvarar för vad. Programmet måste operationaliseras. Exempelvis i stycket på sidan 21-22 i bilaga 1, med rubriken Geografiskt områdesansvar och sektoransvar är beskrivningen väl övergripande. Här används begrepp som "aktörer", "kommunen" och "geografiskt områdesansvariga organ". Beskrivningen torde bli mer begriplig om ett mer lokalt perspektiv används. Vid extraordinära händelser har det ofta visat sig att tillkorta-kommanden i ansvars- och sambandsfrågan uppstått, dvs. vem ska göra vad när. Förvaltningen vill även poängtera vikten av att resurser avsätts, inte minst, i form av:

- Kompetens, utbildning
- Tid och möjlighet till praktisk övning vad gäller samordning och samverkan med externa parter
- Löpande kontroller av att larmrutiner fungerar

Den höjda ambitionsnivån kräver resurser både på stadsledningskontoret för att kunna styra och följa upp stadens säkerhetsarbete, på brandförsvaret för att kunna ge operativt stöd och på respektive förvaltning och bolag för att kunna leva upp till säkerhetsprogrammets goda intentioner.

Några exempel på uppgifter för förvaltningen är;

- det skall finnas en säkerhetssamordnare
- det ska finnas en informationssäkerhetssamordnare,
- det skall finnas en fastlagd plan för säkerhetsarbetet,
- om miljöförvaltningen omfattas av säkerhetsskyddslagstiftningen ska en särskild utsedd säkerhetsskyddssamordnare finnas,
- alla anställda ska känna till och följa gällande säkerhetsskyddsbestämmelser inom den egna verksamheten samt ha en god risk och krismedvetenhet,
- alla anställda ska vid behov informeras och utbildas i säkerhetsskyddsfrå-

gor,

- det ska på varje arbetsplats finnas riktlinjer och instruktioner som gör det möjligt för anställda att förstå sin roll och sitt ansvar i säkerhetsskyddsarbetet,
- ett aktivt förebyggande arbete utifrån gjorda risk- och sårbarhetsanalyser skall bedrivas,
- skador och incidenter ska rapporteras in i Stockholms stads skade- och incidentrapporteringssystem,
- kostnader för skador såväl som skadeförebyggande åtgärder ska redovisas,
- nämnden ska erbjudas utbildning i säkerhetsskyddsfrågor,
- särskilda övningar skall genomföras,
- uppföljning av säkerhetsarbetet inkluderat krisberedskapen ska genomföras varje år och resultatet ska redovisas till nämnden.

Slutligen ställer sig förvaltningen frågande till de föreslagna indikatorerna i bilaga 2, sid 7-8. En indikator ska vara ett mått på en aktivitets måluppfyllnadsgrad. Förvaltningen ser att det torde bli svårt, om inte omöjligt, att utvärdera/mäta de föreslagna aktiviteternas måluppfyllnadsgrad. I varje fall har de föreslagna indikatorerna mer karaktären av mål än mått på måluppfyllelse.

I detta sammanhang finns det anledning att beskriva förvaltningens roll i händelse av kris då verksamhetens prioriterade övervakningsområden är vatten, luft- och livsmedelskontroll samt kemikalieförgiftning. Inom dessa områden bedömer förvaltningen att vi är en viktig resurs där vår expertkompetens ska vara efterfrågad.

Den roll Miljöförvaltningen kommer att ha varierar mycket beroende på krisens art. Genom sin roll som tillsynsmyndighet gentemot ett stort antal verksamhetsutövare inom olika branscher och kontakter med allmänheten har förvaltningen möjlighet uppmärksamma och identifiera hot mot människor och miljö samt möjlighet att vidta åtgärder. Inom tillsynen kommer Miljöförvaltningens roll till stor del att vara övervakning av att berörda verksamhetsutövare vid en kris vidtar adekvata åtgärder samt även stödja dessa med information.

Miljöförvaltningen har kunskap om vilka verksamhetsutövarna är, kontaktkanaler till dem och inte minst kunskap om deras verksamhet. Förvaltningen kommer även att ha en viktig roll som informationsgivare till stadens företrädare som i sin tur kan informera via media. Allmänhet och företag kan få information och

stöd via Miljöförvaltningen egna kontaktkanaler. Ett bra exempel om smitta skulle spridas i större omfattning via livsmedel inkl. dricksvatten.

Miljöförvaltningen kommer också att ha en roll i samrådet med andra myndigheter, där man gemensamt analyserar problem och kommer fram till beslut om åtgärder. Viktiga samarbetspartners där det är viktigt att samband kan upprätthållas även i kris är för luftövervakningen inom SLB-analys SMHI, för Livsmedelskontrollen bl.a. Landstingets Smittskyddsenhet och Livsmedelsverket. Även Länsstyrelsen är en viktig samarbetspartner. Ett exempel på samarbete med Länsstyrelsen är ”utlåningen” av stadsveterinärer till Länsstyrelsen när det fanns risk för spridning av fågelinfluensan.

Inom staden är Brandförsvaret en viktig samarbetspartner. Det förekommer t.ex. att Brandförsvaret tar kontakt med förvaltningens specialister inom kemiområdet vid olika typer av olyckor för att söka råd vid olyckor där kemikalier finns med i bilden. Ibland har Miljöförvaltningens experter kallats till platsen för bränder eller olyckor. Det har också visat sig att Miljöförvaltningens genom sin kunskap om verksamhetsutövare, kan informera om förekomst av kemikalier hos verksamhetsutövare vid bränder.

SLB-analys kan ha en expertroll när det gäller luftburna utsläpp genom sin kunskap om spridning av ämnen och partiklar i luften vid olika vind- och väderförhållanden. Vid luftburna utsläpp kan enheten ha t.ex. en expertroll i förhållande till företrädare för staden som ska informera. Man kan också se enheten som en förmedlande länk av kunskap med SMHI.

## **Servicenämnden**

**Servicenämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 16 juni 2009 att åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

**Serviceförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 28 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen stödjer förslaget till säkerhetsprogram för staden. Programmet innebär en avsevärd förbättring jämfört med tidigare när det gäller möjligheten att överblicka och styra säkerhetsarbetet. Flera för staden viktiga gemensamma avgränsningar och definitioner på området klargörs. Det är också positivt att stadens krisledningsorganisation förtydligas, liksom vissa krav gällande nämndernas organisering och redovisning av säkerhetsarbetet.



I förslaget anges att varje nämnd och bolag ska genomföra risk- och sårbarhetsanalyser (RSA), utan någon uppgift om hur ofta detta ska ske. Vidare framgår att nämnderna/bolagen ska ha en fastlagd plan för det lokala säkerhetsarbetet. Därutöver anges att resultatet av arbetet med säkerhet och krisberedskap årligen ska rapporteras till respektive nämnd eller styrelse. I stadsledningskontorets tjänsteutlåtande föreslås också att indikatorer ska följas upp vilket får tolkas som att nämnderna ska rapportera resultat för dessa i årsredovisningen eller i någon av tertialrapporterna. Det kan finnas skäl att ytterligare förtydliga hur det är tänkt att säkerhetsarbetet ska hänga samman med stadens integrerade ledningssystem (ILS), så att analys, planering och uppföljning hänger samman på ett logiskt sätt inom stadens organisation.

Säkerhetsprogrammet syftar till att skapa överblick och samsyn kring mål och ambitioner på området. För nämnderna anges indikatorer som ska följas upp för att säkerställa att målen och ambitionerna uppnås. Förvaltningen menar att det kan finnas skäl att se över vissa av dessa indikatorer som är mer av karaktären mål och aktiviteter. Även i övriga delar av programmet anges flera mål och ambitioner som kan uppfattas som mycket sammansatta och detaljerade. Det kan mot bakgrund av detta finnas anledning att se över vilka mål som ska följas upp via nämndernas tertialrapporter och årsredovisningar och vilka mål som lämpligen följs upp på annat sätt.

Avslutningsvis vill förvaltningen påtala att stadens övergripande arbete gällande säkerhet och krisberedskap också omfattar regional samverkan, forskningsanknutet utvecklingsarbete och omvärldsbevakning. Detta diskuteras inte i förslaget till säkerhetsprogram, vilket hade varit önskvärt.

### **Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden**

**Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 16 juni 2009 att godkänna förvaltningens yttrande som svar på remissen. Samt överlämna tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen.

**Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 28 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till ett nytt säkerhetsprogram för Stockholms stad 2009-2012, vilket innebär möjlighet att bidra med säkerhet och trygghet för alla som bor, verkar och vistas i staden, så att människor, verksamhet och företagande kan fungera och utvecklas i möjligaste mån även vid oönskade - och extraordinära händelser.

Ett effektivt säkerhetsarbete bygger på tydlig roll- och ansvarsfördelning vilket tydliggörs i de ansvarsprinciper som anges i säkerhetsprogrammet. Förvaltningen vill understryka vikten av kommunikation vid olika händelser.

Det är viktigt med en tydlig och gemensam nomenklatur, dvs. tydlighet med innebörden av begreppen normal verksamhet, störning, allvarlig händelse och extraor-

dinär händelse.

Förvaltningens säkerhetsarbete idag bygger på personskydd, skydd av egendom miljöskydd, och skydd av administrativa system. Det nya säkerhetsprogrammet skapar förutsättningar för att utveckla förvaltningens säkerhetsarbete.

Socialjourens ansvar idag innebär att man har en centrall roll i stadens krishantering. Ansvarsområdet för socialjourens verksamhet kan komma att förändras, då kommande styr- och riktlinjer från stadsledningskontoret kan komma att kontinuerligt utvecklas, kompletteras samt förändras vid behov. Det kan gälla larmkedjor, POSOM - grupper och/eller annat samordningsuppdrag. En tydlighet i styr- och riktlinjer är av stort värde för att uppnå önskat resultat.

#### *Indikatorer*

Förvaltningen anser att förslag till indikatorer och aktiviteter för att säkra målen och ambitionen för säkerhetsarbetet, som redovisas i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, är av stor vikt för en fungerande helhetsbild av säkerhetsarbetet i staden och förvaltningen.

#### *Förebyggande arbete*

Förvaltningens planering för skydd mot olyckor är centralt för arbetet mot målet om en trygg och säker stad. All verksamhet inom förvaltningen ska bedriva ett aktivt och förebyggande arbete så att olyckor i största möjliga mån förhindras.

Förvaltningens planering för skydd mot olyckor fokuserar på fyra områden att utveckla i stadens förvaltningar och bolag;

1. kunskap om olycksrisker och sårbarhet
2. planering för hur olyckor ska undanröjas eller minskas
3. planering för hur verksamheterna ska hantera konsekvenserna av en olycka
4. förmåga att hantera en olycka om den uppstår.

***Det ska finnas kunskap om olycksrisker och sårbarhet som kan påverka den egna verksamheten. Förebyggande arbete ska bygga på kunskap och erfarenheter av vad som orsakar olyckor. Arbetet ska fokusera på förebyggande insatser och konkreta skyddsåtgärder för medborgare, medarbetare, egendom och miljö. Inträffade olyckor ska undersökas även om de inte medfört räddningsinsats samt rapporteras i RISK, stadens incident- och skaderapporteringssystem. Olycksundersökningarna ska syfta till att kartlägga orsakerna till olyckan och erfarenheterna ska analyseras och ingå i den samlade risk- och sårbarhetsbilden för verksamheten. Kunskapen om det inträffade ska användas i det olycksförebyggande arbetet.***

#### *Risker i stadens infrastruktur*

Utformningen av stadens infrastruktur ska bygga på riskhänsyn i syfte att förhindra olyckor och bränder i boendemiljön samt avbrott i stadens försörjning. Det är viktigt att beakta infrastrukturfrågorna i ett vidare perspektiv för att därmed minska sannolikheten och konsekvenserna för en kollaps av infrastrukturen. För de större infrastrukturprojekten i Stockholm är det viktigt att vidareutveckla samverkansformer för att nå goda säkerhetslösningar i både bygg- och driftskede.

Därför är det angeläget att socialtjänsten i ett tidigt skede involveras i planeringsprocessen.

### **Stadsbyggnadsnämnden**

**Stadsbyggnadsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2009 att som svar på remissen överlämna kontorets tjänsteutlåtande daterat den 1 juni 2009.

*Särskilt uttalande* gjordes av Cecilia Obermüller (mp) och Martin Hansson (mp), *bilaga 1*.

**Stadsbyggnadskontorets** tjänsteutlåtande daterat den 1 juni 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret välkomnar en översyn över styrdokumenterna inom området liksom målsättningen att sammanfoga dessa till ett samlat dokument. Kontoret delar också uppfattningen att nämnder och styrelser måste ta ett stort eget ansvar för driva sitt eget säkerhetsarbete utifrån den specifika verksamhetens behov och risker.

En följd av den föreslagna nyordningen blir att ett antal mer specifika riktlinjer m.m. ska konkretisera säkerhetsarbetet i olika avseenden. Av detta följer samtidigt att det är svårt att utläsa vilka förändringar i ansvar med därtill hörande kompetens- och resursanspråk m.m. som kan komma att följa. Med hänsyn till frågornas vikt är förtydliganden i dessa delar av stor vikt. I ett senare skede bör också säkerhetsprogrammet i någon form av kortversion tas fram, för spridning till alla anställda.

Kontoret vill även framhålla att det är angeläget att ett kommande nytt styrdokument också inkluderar alternativt tydligt klarlägger skillnaden mellan de i förslaget beskrivna säkerhets- och krisfrågorna och det arbete som f.n. bedrivs med hög prioritet inom alla stadens organisationer med risk- och sårbarhetsanalyser (RSA).

Vidare gör kontoret bedömningen att förslaget till nytt säkerhetsprogram har en tyngdpunkt i krishantering och risker vid mer allvarliga och extraordinära händelser. Att vara väl rustad vid sådana eventuella händelser är naturligtvis utomordentligt angeläget. Kontoret vill i denna del framhålla att det samtidigt är viktigt att inte förbise alla mer dagliga eller mer frekventa risker och händelser som kan vålla nog så allvarliga mänskliga, materiella eller andra skador.

Slutligen anser kontoret att rollerna i säkerhetsarbetet inte tydligt framgår av förslaget.

Varje förvaltning och bolag ska enligt programmet ha en fastlagd plan för säkerhetsarbetet samt en utsedd säkerhetssamordnare och informationssäkerhetssamordnare. Förvaltningar och bolag ska bedriva ett aktivt förebyggande arbete utifrån gjorda risk- och sårbarhetsanalyser samt rapportera in skador och incidenter i

stadens skade- och incidentrapporterings-system. Kostnader för skador och skadeförebyggande åtgärder ska särredovisas. Till detta kan, såvitt kontoret kan utläsa, en tredje funktion enligt säkerhetsskyddslagen tillkomma med uppgifter som inte helt klart går att utläsa. Kontoret efterlyser i denna del en ökad tydlighet vad avser dennes, säkerhetssamordnarens samt informationssäkerhetssamordnarens olika roller.

Sammantaget välkomnar således kontoret den samlade översynen inom säkerhetsområdet men anser att förslaget i flera avseenden bör förtydligas.

## **Trafik- och renhållningsnämnden**

**Trafik- och renhållningsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 9 juni 2009 att godkänna kontorets svar på remissen avseende Stockholms säkerhetsprogram 2009-2012, samt redovisning av kontorets säkerhetsarbete.

**Trafikkontorets** tjänsteutlåtande daterat den 18 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Att vi lever i en föränderlig värld med många risker som i förlängningen kan drabba såväl medborgare i allmänhet som samhället i stort blir kontoret dagligen varse om. För ett flertal verksamheter har detta förhållande under lång tid varit styrande för planeringen av vardag, beredskap och jour. Inte minst ur ett risk- och sårbarhetsperspektiv där löpande förändringar kring ansvar och befogenheter genomförs för att skapa tydliga ansvarsområden.

Kontoret tillsatte under 2008 en säkerhetssamordnare för leda kontorets övergripande arbete. Arbetet fick en tråkig men snabb start i samband med en arbetsplatsolycka hade dödlig utgång i Kista. Händelsen blev en tydlig signal för att kontorets kris- och säkerhetsfrågor berör hela kontorets vardag.

Under året 2009 kommer kontorets kris- och säkerhetsarbete fortgå kring ett antal olika frågeställningar. Vägledande för arbetet är stadens förslag till säkerhetsprogram för 2009-2012. I enlighet med programmet pågår arbete med att ta fram en plan för säkerhetsarbetet samt organisation, så kallad säkerhetsplan. Arbetet leds av utsedd säkerhetssamordnare. Arbetet med säkerhetsplanen kommer att avslutas och avrapporteras till nämnden efter årsskiftet för fastställande.

Kontorets hantering av de olika frågeställningarna följer de i säkerhetsprogrammet uppställda principerna:

- Ansvar – ligger på den som ansvarar för verksamhet
  - Likhet – organisation bibehålls så långt som det är möjligt
  - Närhet – åtgärder hanteras så nära berörda som möjligt
- Information om arbetets framskridande har löpande hållits i samband med

chefskollegium och ledningsgruppsmöten.

#### **Kris- och säkerhetsgrupp**

En arbetsgrupp tillsattes under 2008. Gruppen har representanter från kontorets alla avdelningar. Under vinter och våren genomfördes en inventering av riskområden och rutiner inom kontorets olika verksamheter. Inventeringen ligger nu till grund för gruppens vidare analysarbete.

#### **Risk- och sårbarhetsanalys (RSA)**

För arbetet med risk- och sårbarhetsanalys har inom kontoret startats en arbetsgrupp som rapporterat genom säkerhetssamordnare direkt till förvaltningschef. Gruppen består av säkerhetssamordnare, informations-säkerhetssamordnare och en representant från brandförsvaret. Gruppen kommer innan slutlig rapportering sker till stadsledningskontoret återrapportera arbetet till förvaltningsledningen.

I samband med arbetet har kontoret under maj genomfört tre workshops kring olika scenarier. Arbetet genomfördes med personer som representerar de berörda verksamheterna som kan komma att drabbas i de studerade scenarierna.

Ett scenario har behandlat hur kontoret agerar vid ett större elavbrott. Ett annat scenario gällande vad som händer i det fall en kemisk olycka inträffar vid Klara-bergsviadukten. Ett tredje scenario handlade om ett bombhot mot Trafik Stockholm/driftcentralen.

I resultatet av genomförda workshops framkom att det finns organisatoriska brister. Analys och sammanställning kommer att presenteras i en risk- och sårbarhetsrapport som kommer att lämnas till stadsledningskontoret 15 juni. Delar av rapporten kan komma att hemligstämplas med anledning av materialets känslighet.

#### **Tjänsteman i beredskap (TIB)**

Med start under sommaren kommer kontoret att på prov tillsätta tjänsteman i beredskap. Målet är att funktionen ska vara i full drift vid årsskiftet och att tillsättningen ska säkerställa att akuta verksamhetsproblem på ett effektivt sätt kommer ledning och verksamhetsansvarig till kännedom för avhjälpande samt för organisation av krisledning. För arbetet med tillsättning kvarstår det att lösa bemanning och ersättningsformer.

#### **Verksamheter som omfattas av säkerhetsskyddslagen**

Stadens ledningskulvertssystem faller under säkerhetsskyddslagen. För att skapa förutsättningar för förvaltningsledningen att fullt ut kunna delta vid krisledningsarbete så genomförs säkerhetsprövning och registerkontroll av ledningsgruppen.

Diskussioner förs med polis och brandförsvaret kring beredskapsrutiner vid larm. Installation pågår av ett nytt säkerhetssystem för ledningskulvertssystemet. Ny rutin för beredskap och larm kommer då att införas.

#### **Samverkans arbete för förbättring av krisberedskap i Stockholms län**

Kontoret har under våren deltagit vid två workshops kring planering och samverkan. Workshops med övning har arrangerats av FOI – Totalförsvarets forskningsinstitut.

### **Samverkansfunktion i Stockholms regionen - samverkanscentral och länsledningsplats**

Kontoret har deltagit på av länsstyrelsen sammankallat möte kring regional samverkan. Inom arbetet ligger även att etablera en gemensam samverkanscentral.

Syftet är att om behov föreligger vid kris utgöra ett stöd för förvaltningsledningen.

#### **EU-ordförandeskap**

Kontoret har tillsatt en grupp för planering och samverkan kring trafikstyrning och säkerhetsplanering. Delar av gruppen ingår i en arbetsgrupp med polis och vägverk som har till uppgift att svara för säkerhetsplaneringen under Sveriges ordförandeskapsperioden juli-december 2009.

Arbets- och informationsmöten har hållits vid ett flertal tillfällen varvid kontoret har informerat berörda verksamhetsansvariga om planering och samverkan mellan regionens aktörer. Föreberedelser för genomförande av olika säkerhetsåtgärder har startats.

#### **Kommunikationssystemet - Rakel**

Kontoret har efter genomfört prov lämnat sina synpunkter. De telefoner som inhandlats och använts under provet har återlämnats till stadsledningskontoret. Under eu-ordförandeskapet kommer ett mindre antal Rakel-telefoner att användas av nyckelpersoner på kontoret.

#### **Brandskydd**

Ett förslag till brandskyddspolicy för kontoret diskuteras. Målsättningen är att ingen människa ska komma till skada, att verksamheten i möjligaste mån inte drabbas av allvarliga driftstörningar samt att skydda stadens egendom.

För att uppnå detta mål avser kontoret tydliggöra organisation och verksamhetsdokument samt att utbilda berörda i brandskydd. En stor del av utbildningen har genomförts under våren 2009.

### **Utbildningsnämnden**

**Utbildningsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2009 att förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remiss angående säkerhetsprogram för Stockholms stad 2009 – 2012.

*Reservation* anfördes av Inger Stark (V) och ledamoten Maria Hassan m.fl. (S), *bilaga 1*.

**Utbildningsförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 30 april 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Att staden samlat flera styrdokument och ersätter dessa med ett program, Stockholms stad säkerhetsprogram, är positivt och angeläget. Utbildningsförvaltningen tycker att säkerhetsprogrammet är tydligt. Förvaltningen har några synpunkter kring implementering, incidentrapportering, fristående skolor, de föreslagna indikatorerna samt upphandling.

Utbildningsnämndens verksamhetsområde med cirka 170 skolor och 120 000 elever gör att utbildningsförvaltningen behöver perioden 2009 till 2010 för att implementera säkerhetsprogrammet till stadens skolor. En central framgångsfaktor för att nå både faktisk och upplevd säkerhet och trygghet i skolor och andra verksamheter är att åstadkomma en levande säkerhetskultur där brister i säkerheten upptäcks, påtalas och åtgärdas i såväl det vardagliga som det långsiktiga utvecklingsarbetet.

Det måste bli lättare att rapportera skador och incidenter. Nu rapporteras detta via S:t Erik Försäkrings hemsida. All information borde istället finnas på stockholm.se.

Säkerhetsprogrammet bör innehålla en tydlig ansvarsfördelning mellan nämnderna när det gäller kontakter i säkerhetsfrågor med fristående skolor och enskilda förskolor.

Det är viktigt att de indikatorer som kommer att användas är tydliga och mätbara och att de mäts på samma sätt i alla förvaltningar/bolag för jämförbarhet. Därför ställer sig förvaltningen frågande till de föreslagna indikatorerna. Dessa behöver antingen delas upp i mål, aktiviteter och indikatorer eller omarbetas till indikatorer. Uppföljning av varje indikator måste också bedömas utifrån kostnad och effektivitet.

Förvaltningen föreslår att indikatorer följs upp först 2010 och inte läggs in under pågående budgetår. Aktiviteter kan däremot påbörjas under 2009.

Programmet bör också innehålla riktlinjer för säkerhetsfrågor vid verksamhetsupphandling.

## **Äldrenämnden**

**Äldrenämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 9 juni 2009 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen som sitt svar på remissen "Säkerhetsprogram för Stockholms stad 2009-2012".

*Vice ordföranden Leif Rönngren m.fl. (S) lämnar förvaltningens förslag till beslut utan eget ställningstagande med instämmande av ledamoten Eivor Karlsson (MP).*

*Reservation* anfördes av tjänstgörande ersättare Berit Bornecratz Dias (v), bilaga 1.

*Särskilt uttalande* gjordes av ledamoten Eivor Karlsson (MP) och tjänst-

görande ersättaren Berit Bornecrantz Dias (V), *bilaga 1*.

**Äldreförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 7 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen anser att det är bra att staden stärker upp stadens säkerhetsarbete i *ett* styrdokument. Idag finns det ett antal styrdokument som hanterar stadens säkerhetsarbete, vilket gör det svåröversiktligt och svårt att arbeta utifrån.

Förslaget till säkerhetsprogrammet reglerar hur stadens säkerhetsarbete som helhet ska ske. Enligt förslaget bygger säkerhetsarbetet på tre viktiga delar:

- det förebyggande arbetet
- krishantering, kontinuitet och kriskommunikation
- utvärdering och lärande

I dagläget är det förebyggande arbetet aktuellt för äldreförvaltningen. Förvaltningen arbetar med att ta fram en risk- och sårbarhetsanalys. Analysen ska identifiera olika oönskade händelser, såväl av mindre art som större art samt extraordinära händelser, och upprätta åtgärdsplaner för att eliminera eller minimera konsekvenserna.

Staden har under de senaste åren gjort stora satsningar för att kvaliteten i stadens säkerhetsarbete ska öka. Stadsledningskontoret har under 2008 och kommer även under 2009 att anordna utbildningar för bolag och förvaltningar. Äldreförvaltningen har och kommer att delta i dessa utbildningar.

Säkerhetsprogrammet är i första hand avsett för stadens krisledande funktioner; krisledningsnämnd, stadens tjänstemannaledning och tillika krisledning, förvaltnings- och bolagsledning, stadens säkerhetssamordnare, informations-säkerhetsansvariga, säkerhetsskyddssamordnare samt informatörer.

Syftet med stadens samlade säkerhetsarbete är att faktisk och upplevd säkerhet och trygghet ska uppnås för alla som bor, verkar och vistas i staden så att människor, verksamheter och företagande kan fungera i möjligaste mån även vid olika händelser. En avgörande faktor för säkerhet och trygghet är att fel och brister upptäcks, påtalas och åtgärdas i såväl det vardagliga som det långsiktiga perspektivet. Det är av yttersta vikt att stadens förvaltningar och bolag kontinuerligt arbetar med dessa frågor.

Stockholms stads storlek och komplexitet kräver ett starkt delegerat ansvar samtidigt som det är nödvändigt att skapa en effektiv stadsövergripande samordning för att uppnå syftet med säkerhetsarbetet. Staden måste skapa sig en total översikt över hot, risker, konsekvenser och sårbarheter och samtidigt kunna analysera och lösa problem med mycket verksamhetsspecifika hot och risker samt att utnyttja stadens resurser rätt.

Idag utgör kommunstyrelsen krisledningsnämnd. Det är inte hanterligt med en så stor beslutande församling i händelse av en kris. Förslaget att borgarrådsberedningen utgör krisledningsnämnd för att få till stånd en exekutiv och effek-



tiv krisledningsnämnd anser förvaltningen är bra.

Principer vid händelser, ej vid extraordinära händelser, är att den som har ansvaret för en verksamhet också har detta under en krissituation samt att verksamhetens organisation och lokalisering så långt som möjligt ska bibehållas. Ansvarsfrågan bör endast lyftas till en högre beslutsnivå om detta krävs för samordning och en rationell prioritering av åtgärder och insatser.

För att systematiskt och strukturerat kunna följa upp, utvärdera och utveckla säkerhetsarbetet föreslås aktiviteter och indikatorer. Det har inte tidigare funnits några sådana vad avser säkerhetsarbetet.

## **Bromma stadsdelsnämnd**

**Bromma stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 16 juni 2009 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen.

**Bromma stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 29 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Definition av begreppet säkerhet, vision och mål för säkerhetsarbetet Förvaltningen stödjer förslag till definition, vision och inriktningsmål för säkerhetsarbetet.

Säkerhetsarbetets tre centrala delar

Förvaltningen stödjer i huvudsak beskrivningen av säkerhetsarbetets centrala delar.

Stadens förebyggande arbete

Skade- och incidentrapporteringssystem är ett sätt att samla erfarenheter och ger en bra grund för kunskapsuppbyggnad och för att följa upp utvecklingen, vilket förvaltningen anser borde förtydligas under rubriken "Det ska finnas kunskap om olycksrisker och sårbarhet som kan påverka den egna verksamheten".

Det bör även förtydligas att personsäkerhet inte endast omfattar förtroendevalda och anställda, utan också brukarna. Brukarnas säkerhet styrs av arbetsmiljölagstiftningen och här kan även nämnas medicinsk brukarsäkerhet enligt Hälso- och sjukvårdslagen och kraven på egenkontroll enligt miljöbalken.

Förvaltningen menar också att ytterligare en fråga bör uppmärksammas i stadens förebyggande arbete och det gäller krav vid upphandlingar. Både ifråga om avtalen med de stora leverantörerna av stadens infrastruktur (exempelvis Tieto, Stokab) och avtal med eventuella entreprenörer inom t.ex. äldreomsorg bör krav på krisberedskap samt tillförlitlighet och leverans även under krissituationer ställas. På detta område kan en central vägledning behövas som stöd för de lokala upphandlingar som görs.

Stadens krishanteringsarbete, kontinuitet och kriskommunikation Förvaltningen anser att det i avsnittet kring "Kriskommunikation" bör förtydligas att det i staden ska finnas en beredskap att ge information på fler språk än svenska.

Förvaltningen noterar att "stadens krishanteringsarbete, kontinuitet och kriskommunikation" identifieras som en av de tre viktigast delarna i

säkerhetsarbetet under inriktning och mål för stadens säkerhetsarbete. När denna del av säkerhetsarbetet senare diskuteras mer ingående har ordet "kontinuitet" utelämnats i rubriken vilket skapar en osäkerhet kring vad som gäller.

#### Utvärdering och lärande

Förvaltningen anser att det även i avsnittet kring utvärdering och lärande bör framgå att skade- och incidentrapporteringssystem är ett värdefullt instrument. Ett centralt stöd till stadens förvaltningar och bolag i fråga om omvärldsbevakning vore önskvärt.

#### Aktörer, roller och ansvar

Förvaltningen stödjer beskrivningen av aktörer, roller och ansvar. Dock bör det i beskrivningen av roller och ansvar för förvaltningar och bolag tydliggöras vilken roll informationssäkerhetssamordnaren har. Vidare bör det förtydligas att även brukarna omfattas av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Förvaltningen förordar också att gemensamma utbildningar i säkerhetsfrågor för förtroendevalda bör anordnas i staden.

#### Övrigt angående säkerhetsprogrammet

Förvaltningen ser det som en fördel att staden har ett gemensamt skade- och incidentrapporteringssystem. För närvarande finns dock fler än ett incidentrapporteringssystem, vilket inte framgår av säkerhetsprogrammet. IT-relaterade skador och incidenter rapporteras i ISAP-systemet. Förvaltningen menar att incidentrapporteringen bör utvecklas så att både IT-relaterade och övriga frågor rapporteras i samma system och att detta bör framgå i säkerhetsprogrammet.

I bilagan till säkerhetsprogrammet, "Huvudsakliga lagrum för stadens säkerhetsarbete" borde även en internationell utblick göras och eventuell EU-lagstiftning relaterat till säkerhetsområdet anges. Lagrum som relaterar till informationssäkerhetsarbetet bör också specificeras.

Stadsledningskontorets förslag till indikatorer och aktiviteter för att säkra att målen och ambitionerna för säkerhetsarbetet uppnås. Förvaltningen menar att indikatorerna för att följa upp säkerhetsarbetet måste vara tydliga, realistiska och utgå från nuläget i säkerhetsarbetet.

Indikator 1. Ambitionen att använda skade- och incidentrapporteringssystemet för uppföljning är bra, men förvaltningens uppfattning är att systemet idag inte används i tillräckligt stor utsträckning för att få en tillförlitlig statistik. Staden borde i nuläget satsa på att öka inrapporteringen i systemet för att i nästa programsperiod, när inrapporterade händelser ger en god bild av den faktiska situationen, kunna följa upp att incidenter, olyckor och effekter av olyckor minskar. En indikator för att mäta inrapporteringen i systemet kan vara "Andel verksamheter som rapporterar i skade- och incidentrapporteringssystemet". Det är realistiskt att anta att åtminstone en händelse inträffar per år i alla praktiska verksamheter, i de administrativa verksamheterna inträffar dock färre skador.

Indikator 2. Förvaltningen anser att "känna till och ha kunskap om det förebyggande säkerhetsarbetet" är ett allt för vitt begrepp och att det bör definieras tydligare för att ge någon värdefull information.

Indikator 3. Förvaltningen anser att indikatorn är svår att mäta och mer ter sig som en vision än en indikator.

Indikator 4. Förvaltningen anser att indikatorn är mer en arbetsmetod och aktivitetsbeskrivning än en indikator.

Förvaltningen föreslår att man under programperioden i stället fokuserar på att mäta hur arbetet med att systematisera säkerhetsarbetet fortskrider. Möjliga alternativ

är ”Andel verksamheter som årligen uppdaterar sin plan för säkerhetsarbetet”, ”Andel verksamheter som genomfört övningar av kris- och säkerhetsarbete”, ”Andel anställda/förtroendevalda som deltagit i säkerhetsrelaterad utbildning” etc. Förvaltningen vill också kommentera en skrivning som gäller kommunfullmäktiges aktiviteter, ”Syftet är att tillse att alla typer av incidenter oavsett omfattning fångas upp och att rutiner skapas för hur rapportering av dessa ska ske”. För stadsdelsförvaltningarna är det inte praktiskt möjligt eller ens eftersträvänsvärt att rapportera alla skador och incidenter. Inom t.ex. förskoleverksamheten sker mindre händelser varje dag som det inte är realistiskt att rapportera.

### **Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd**

**Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2009 att förvaltningens tjänsteutlåtande åberopas som svar till kommunstyrelsen.

*Reservation* anfördes av vice ordföranden Magnus Dannqvist, ledamöterna Mervi Mäkinen Andersson, Lennart Pöppel, Sonja Mogert (alla s), ledamöterna Rosa Lundmark (v), Jonas Eklund (mp) mot beslutet till förmån för det egna förslaget, *bilaga 1*.

**Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 19 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på att ett helhetsgrepp tas kring stadens säkerhetsarbete och att säkerhetsprogrammet bidrar till en helhetssyn och bättre överblick. Det är bra att antalet separata styrdokument minskas liksom antal mål som relaterar till säkerhetsarbetet i staden.

Förvaltningen anser, liksom stadsledningskontoret i sitt tjänsteutlåtande, att programmet kontinuerligt bör förbättras och vidareutvecklas, utifrån de förändringar som sker i omvärlden och gjorda erfarenheter, risk- och sårbarhetsanalyser, övningar, incidentrapporteringar etc.

Det är viktigt att de riktlinjer som ska komplettera programmet struktureras och finns tillgängliga på ett ordnat vis på intranätet och att de begränsas i antal för att helhetssynen ska kunna bestå.

I stadsledningskontorets tjänsteutlåtande (sammanfattningen) beskrivs att indikatorer ska finnas angivna, för att säkra vägen mot satta mål och ambitioner. Förvaltningen kan inte se att dessa finns angivna i själva programmet, utan enbart i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande. Förvaltningen anser att förslaget på indikatorer bör processas ytterligare inför budget 2010 då de mer har karaktären av uppdrag eller s.k. aktiviteter, samt att de inarbetas i själva programmet. Förvaltningen anser också att det är angeläget att mål, indikatorer etc. integreras så långt som möjligt i ILS, för att

underlätta planering och uppföljning.

Förvaltningen anser att det i slutet av programmet finns en bra uppställning av aktörer, roller och ansvar på olika nivåer inom staden. Under rubriken "Nämnder och bolagsstyrelser" kan dock tillvägagångssättet förtydligas när det gäller rapportering av nämnders/styrelsernas säkerhetsarbete utifrån mål och indikatorer, och på vilket sätt särredovisningen av skadekostnader ska ske. Förvaltningen saknar här en koppling till ILS, liksom under rubriken "Förvaltningar och bolag" där uppföljningar också nämns.

Förvaltningen bedömer att det kan finnas behov av att förvaltningar och bolag får stöd från stadsledningskontoret i arbetet med att informera och utbilda anställda, utifrån behov hos olika befattningar. Förvaltningen anser att det bör framgå tydligare vilka som är de prioriterade målgrupperna för vilka stadsledningskontoret ansvarar för utbildningsinsatser.

Det bör tydliggöras i programmet vilka förvaltningar och bolag som omfattas av säkerhetsskyddslagstiftningen. Det bör också framgå tydligare på vilket sätt stadsledsförvaltningar bör arbeta med säkerhetsskyddsfrågor.

Avslutningsvis anser förvaltningen att det är oklart hur programmet, med tillhörande mål och indikatorer, kommer att styra säkerhetsarbetet inklusive krisberedskapen hos de verksamheter där kommunen är huvudman men där uppdraget för driften har getts till enskild utförare.

## **Farsta stadsdelsnämnd**

**Farsta stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2009 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

**Farsta stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 8 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Det krävs en effektiv och välfungerande organisation i staden för att kunna upprätthålla en hög säkerhetsnivå. Säkerhetsprogrammet är en förutsättning för en trygg och säker stad.

För att medborgare och verksamma i en stad av Stockholms storlek och komplexitet ska kunna känna sig trygga krävs också att den enskilde är förtrogen med och i möjligaste mån har kunskap om att staden verkligen besitter denna förmåga till effektiv ledning och väl inövad krishantering när det oväntade inträffar.

Förvaltningen finner att det föreslagna Säkerhetsprogrammet för Stockholm stad 2009-2012 fyller den funktionen på ett föredömligt sätt avseende hur säkerhetsarbete, principer, samordning och krishantering ska bedrivas av staden vid olika störningsnivåer.

För att följa upp säkerhetsarbetet föreslås ett stort antal indikatorer ingå i ILSwebben, stadens eget system för uppföljning och planering. Förvaltningen välkomnar detta.

För att förstärka känslan av en trygg och säker stad är det önskvärt att, i ett psykologiskt perspektiv, förekomsten av ett aktuellt beredskaps- och åtgärdsprogram också görs känt för allmänheten. En strategi för sådan kommunikation med allmänheten skulle förslagsvis kunna kompletteras programmet.

En annan viktig del i säkerhetsprogrammet är vidare de olika verksamheternas i stadsdelsförvaltningarnas egna risk- och sårbarhetsanalyser. Kring dessa byggs rutiner som är avgörande för en snabb och effektiv lokal krishanteringsförmåga utifrån centralt samordnade direktiv. Vid upphandling och konkurrensutsättning, centralt såväl som lokalt, bör säkerhetstänkandet vara en viktig kravspecifikation.

Förvaltningen ser positivt på de initiativ som utmynnat i det nu framtagna förslaget till säkerhetsplan. Extraordinära händelser är svåra att förutsäga. De kan inträffa i vitt skiftande scenarier och styrka. Omfattningen av dess konsekvenser kan, om inte helt undvikas, ändå mildras betydligt och dess konsekvenser begränsas genom en väl förberedd och effektiv säkerhetsorganisation. Stockholmarna ska känna att staden i detta avseende är en så tryggad zon som möjligt för människor som lever och vistas här. Det föreslagna programmet är ett steg i rätt riktning.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

### **Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd**

**Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2009 att godkänna och överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen till kommunstyrelsen.

*Särskilt uttalande* gjordes av vice ordföranden Jan Wallman m.fl. (S), ledamöterna Kjell Marténg (V) och Ylva Wahlström (MP), *bilaga 1*.

**Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 26 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Att arbetet med att utveckla stadens säkerhetsarbete nu har kunnat resultera i ett samlat dokument, Säkerhetsprogram för Stockholms stad, anser förvaltningen är mycket bra. Förvaltningen har inget att invända mot programmet som är tydligt och där det klart framgår vad som förväntas av respektive förvaltning och bolag.

När programmet är antaget av kommunfullmäktige kommer förvaltningen att göra programmet känt i organisationen. Förvaltningen behöver utveckla det interna säkerhetsarbetet och då med fokus på det förebyggande arbetet. Detta arbete har påbörjats.

## Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

**Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 16 juni 2009 att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

*Reservation* anfördes av ledamot Fredrik Wallén (kd), *bilaga 1*.

**Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 12 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Säkerhetsprogrammet gör anspråk på att omfamna hela stadens säkerhetsarbete vilket är en svår uppgift när stadens organisation är så omfattande. Det ska vara stadens övergripande program för säkerhetsarbetet varvid stadsledningskontoret har beslutat att säkerhetsprogrammet ska ersätta ett antal policies, planer och dokument. Varje förvaltning och bolag ska dessutom ha en fastlagd plan för säkerhetsarbetet som ska följas upp årligen vilket ställer krav på en kunskapsupbyggnad och att resurser avsätts inom förvaltningens olika delar.

Programmet klarar inte riktigt att omfatta ämnena/frågeställningarna som stadens tidigare säkerhetsdokument berör annat än översiktligt, ett sådant exempel är när det gäller handlingsplan för personskydd, ett annat är handlingsplan för olyckor. Även kopplingen till den lokala organisationen vid extraordinär händelse är bristfälligt beskriven och socialjourens roll nämns inte i säkerhetsprogrammet.

Det svenska krishanteringssystemet är uppbyggt utifrån geografiskt områdesansvar och sektorsansvar där det geografiska områdesansvaret finns på kommunal, regional och nationell nivå. Det är i detta sammanhang nödvändigt att definiera förvaltningarnas och bolagens olika roller och ansvar så att inte överlappningar uppstår eller att något ansvar ”faller mellan stolarna”. En stadsdel som har ett områdesansvar i en stadsdel kan exempelvis inte ansvara för vattenförsörjningen i stadsdelen. Gränsdragningslistor skulle kunna upprättas för att klargöra gränserna för områdesansvaret.

Att definiera förvaltningarnas och bolagens ansvar och vilka funktioner som ska finnas är det centrala. Utifrån detta kan förvaltningarna och bolagen avgöra hur de olika rollerna ska fördelas och var i organisationen de placeras.

Förvaltningen noterar avslutningsvis att olika förvaltningar har olika namn för samma sak. Ett sådant exempel är POSOM gruppen som exempelvis Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning kallar krisledningsgruppen. En insats bör genomföras för att få en överrensstämmelse i terminologin för säkerhetsfrågorna mellan förvaltningarna så att alla använder samma benämningar och definitioner.

## **Kungsholmens stadsdelsnämnd**

**Kungsholmens stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 18 juni 2009 att överlämna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen.

*Reservation* anfördes av Catarina Agrell m.fl. (S), Reijo Kittilä (V) och Ingerd Akselsson Le Douaron (MP) mot beslutet med hänvisning till sitt gemensamma förslag, *bilaga 1*.

**Kungsholmens stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 1 juni 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsnämnden och förvaltningen välkomnar att staden får ett enhetligt program för säkerhetsarbetet. Det är bra att programmet betonar vikten av ett högt säkerhetsmedvetande hos alla i förvaltningar och bolag, hos såväl ledning som anställda, och att säkerhetsarbetet skall vara en del av den vardagliga verksamheten. Med tanke på frågans komplexitet är förslaget till säkerhetsprogram väl genomarbetat och enkelt beskrivet. Organisationen för stadens centrala krisledning är tydligt framställd med avseende på ansvar och roller. Antalet styrdokument minskas radikalt, vilket ökar tydligheten och i sig kan betraktas som en åtgärd för större säkerhet.

För att utgöra ett tydligt styrdokument för stadens säkerhetsarbete skulle programmet i vissa delar med fördel beskrivas mer konkret medan delar av mer allmänt resonerade karaktär tonas ned.

### **Kriskommunikation**

Erfarenhet visar att kommunikation har en avgörande betydelse för hur en organisation klarar en kris eller annan oönskad händelse. Förmågan att kommunicera har betydelse för såväl de människor som är berörda som för förtroendet för organisationen. Säkerhetsprogrammet skulle på ett ännu tydligare sätt kunna ange vad som krävs för en fungerande kriskommunikation.

### **Informationssäkerhet**

I programmet knyts allmänna säkerhetsfrågor och informationssäkerhet ihop på ett bättre sätt än tidigare. Denna samordning bör förstärkas i ännu högre grad. Alla verksamheter är beroende av informationsteknik för kommunikation och dokumentation. Vid nästan alla tänkbara scenarier är teknikberoendet en väsentlig sårbarhet. Alla säkerhetsfrågor bör hållas samman så långt det är möjligt.

### **Enskilt driven verksamhet**

En stor del av stadsdelsnämndens verksamhet är efter upphandling utlagd på entreprenad. Det behöver förtydligas hur programmet, med tillhörande mål, indikatorer och aktiviteter, ska påverka säkerhetsarbete och krisberedskap hos de verksamheter

där staden är huvudman men där uppdraget för driften har getts till annan utförare. Det kan göras genom att staden beskriver vilka säkerhetskrav som ska ställa på varje entreprenör som utför tjänster enligt avtal, och i sin tur att dessa krav alltid inarbetas i förfrågningsunderlag vid upphandlingar.

### **POSOM-grupper**

Säkerhetsprogrammet föreskriver att stadsdelsförvaltningarna ska ha grupper för psykosocialt omhändertagande, s.k. POSOM-grupper. Förmågan att snabbt kunna mobilisera det psykosociala omhändertagandet har stor betydelse för en organisations förmåga att hantera en krissituation. Skyldigheten att ha POSOM-grupper och vad denna skyldighet innebär skulle med fördel kunna förtydligas. Stadens samlade säkerhetsarbete skulle dra fördel av att frågor som grundläggande ansvar lyfts fram.

### **Säkerhetsskydd**

Förvaltningar och bolag som omfattas av säkerhetsskyddslagstiftningen har ett utökat ansvar. Vad detta ansvar innebär tydliggörs på ett föredömligt sätt i förslaget till säkerhetsprogram. Ett ytterligare förtydligande vore önskvärt så att det inte finns risk för sammanblandning av vad som är ordinarie säkerhetsarbete och vad som är säkerhetsskyddsarbete. Det behöver också tydligt framgå att det utökade ansvaret endast berör de förvaltningar och bolag som omfattas av säkerhetsskyddslagstiftningen.

### **Indikatorer**

I stadsledningskontorets tjänsteutlåtande föreslås fyra nya indikatorer för uppföljning av säkerhetsarbetet. Det är av stor vikt att indikatorer formuleras på ett sådant sätt att värden lätt kan tas fram och att de verkligen mäter måluppfyllelse. Två av de föreslagna indikatorerna är mer formulerade som mål eller aktiviteter än som indikatorer. Det gäller indikatorn för krishantering, kontinuitet och kriskommunikation;

*”Staden ska ha en väl fungerande och robust krisorganisation som har förståelse för, vilja och kunskap att hantera såväl mindre som större krissituationer ”*

samt indikatorn för utvärdering och lärande;

*”Rutiner och processer ska utarbetas för att förbättra säkerhetsarbetet, inklusive risk- och sårbarhetsanalyserna, genom att utvärdera inträffade incidenter och följa förändringar i omvärlden”.*

Innehållet i dessa båda indikatorer finns i annan formulering med i stort sett samma betydelse under föreslagna aktiviteter. Förvaltningar och bolag arbetar redan idag utifrån ett förhållandevis stort antal indikatorer. För att säkra att målen och ambitionerna för säkerhetsarbetet uppnås bör det vara tillräckligt med de två första indikatorerna i förslaget, som gäller det förebyggande arbetet, i kombination med rekommenderade aktiviteter. Vidare bör mål, indikatorer och aktiviteter vara en del av staden integrerade ledningssystem ILS, för att underlätta planering och uppföljning.

### **Utveckling**

Stadsdelsnämnden och förvaltningen har en övergripande krisplan för den samlade verksamheten. Krisplanen har utvecklats och reviderats i samband med såväl planerade övningar som oönskade händelser. Varje enhet ska ha en plan som konkret anger hur den egna verksamheten agerar vid en oönskad händelse. Som ett sätt att



säkra att krisplaner uppdateras och hålls kända av samtliga berörda skulle det integrerade ledningssystemet ILS kunna kompletteras med en sådan aktivitet.

## **Norrmalms stadsdelsnämnd**

**Norrmalms stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 17 juni 2009 att remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

**Norrmalms stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 15 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

### **Säkerhetsprogrammet**

Förvaltningen är i huvudsak positiv till säkerhetsprogrammet. Det finns ett behov av att få en överblick och samsyn kring mål och ambitioner när det gäller stadens säkerhetsarbete. Detta underlättas genom att man nu samlar tidigare gällande dokument gällande säkerhetsfrågorna i ett dokument.

Förvaltningen ser också positivt på att säkerhetsprogrammet utgör en sammanhållen helhet, från det förebyggande arbetet (med risk och sårbarhetsanalyser, skaderapportering m.m.) till krishantering samt utvärdering och lärande. Vidare anser förvaltningen att det är bra att det i programmet klargörs tydligt att krishantering endast ska lyftas till högre beslutsnivåer om detta krävs för samordning m.m. och att en kris ska hanteras så nära de berörda som möjligt.

Det är positivt att informationssäkerhet har lyfts in i säkerhetsprogrammet som en integrerad del. Dock anser förvaltningen att det finns ett behov av att se över de olika händelserapporteringssystemen (RISK – skaderapporteringssystem, och ISAP – skaderapporteringssystem för IT-relaterade händelser.) Förvaltningen anser att det bör vara ett och samma skaderapporteringssystem oavsett händelse-typ.

Det är också positivt att man i programmet redogör för ansvarsfördelning på lokal och central nivå, även om det finns en inbyggd komplexitet i ansvarsfördelningen, vilket också påpekas i programmet. Förvaltningen anser emellertid att roller och ansvar kring larmkedjan bör tydliggöras. Det framgår t.ex. inte om socialjouren även i framtiden ska vara stadsdelsförvaltningarnas kontakt, till vilken stadsdelsförvaltningarnas planer och aktuella telefonlistor lämnas.

Vidare är det viktigt att det sker en samordning när det gäller samtliga aktörer som verkar inom kommunens/stadsdelens geografiska område. Detta är en fråga som även behöver beaktas i upphandlingsarbetet när verksamheter byter utförare.

### **Tillhörande indikatorer**

Vad gäller förslaget till indikatorer ställer sig förvaltningen tveksam till mängden indikatorer och även till formuleringen av vissa indikatorer. Enligt vad förvaltningen erfar ska stadens indikatorer för uppföljning via ILS-webb ses över, i syfte att förtydliga vissa indikatorer, samt att om möjligt minska antalet indikatorer utan att uppföljningsarbetets kvalitet försämras. Förvaltningen anser att det är

viktigt att tillkommande indikatorer är tydliga och ändamålsenliga, samt att fullmäktige kan fastställa relevanta årsmål. Det ideala vore enligt förvaltningen att hitta en indikator, som säkerställer att förvaltningar och bolag arbetar i enlighet med säkerhetsprogrammet.

Nedan följer synpunkter på enskilda indikatorer.

*Särskilt prioriterade incidenter, olyckor och effekter av inträffade händelser som definierats av respektive förvaltning och bolag ska minska genom att systematiskt arbeta med att hantera sårbarheter.* (Indikatorn ska följas upp av förvaltningar och bolag årligen, via Stockholms stads skade- och incidentrapporterings-system.) Förvaltningen ställer sig undrande till om uppföljningsinstrumentet verkligen mäter det som indikatorn avser.

*Staden ska ha en väl fungerande och robust krisorganisation som har förståelse för, vilja och kunskap att hantera såväl mindre som större krissituationer.*

(Indikatorn följs upp genom att förmågan utvärderas av förvaltningar och bolag årligen, antingen genom övning eller utifrån en inträffad verklig kris.) Förvaltningen anser att denna indikator är formulerad som ett övergripande mål eller en vision, och inte som en mätbar indikator. Förvaltningen befarar att uppföljningsarbetet för denna indikator blir komplicerat och resurskrävande. Indikatorn ger dessutom utrymme för lokala tolkningar, vilket omöjliggör jämförelse mellan olika förvaltningar.

Förslaget till indikator för utvärdering och lärande lyder: *Rutiner och processer ska utarbetas för att förbättra säkerhetsarbetet, inklusive risk- och sårbarhetsanalyserna, genom att utvärdera inträffade incidenter och följa förändringar i omvärlden.* (Indikatorn ska följas upp av förvaltningar och bolag årligen.) Förvaltningen anser att denna indikator är formulerad som en aktivitet.

## **Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd**

**Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 17 juni 2009 att anta stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen.

*Reservation* anfördes av ledamot Gunilla Bhur (v) och tjänstgörande ordförande Abebe Hailu m.fl. (s) till förmån för eget förslag, *bilaga 1*.

*Reservation* anfördes av Jakob Dencker m.fl. (mp) till förmån för eget förslag, *bilaga 1*.

**Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 28 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen anser att det föreslagna säkerhetsprogrammet ger goda förutsättningar för en stabil säkerhetsorganisation i staden. Programmet fokuserar på förebyggande arbete, krishantering, kontinuitet och kriskommunikation samt utvärdering och lärande. Förvaltningen anser att det är bra att säkerhetsarbetet samlas i ett program och att antalet mål begränsas och att dessa följs upp i det webb-baserade integrerade ledningssystemet, ILS-webben. Det är angeläget, vilket också påpekas i programmet, att säkerhetsarbetet anpassas till förändringar i omvärlden och utifrån de erfarenheter som nämnder och bolag gör. Förvaltningen vill framhålla nödvändigheten av ett aktivt förhållningssätt till säkerhetsarbetet och att medarbetarna har kunskaper och högt säkerhetsmedvetande.

Det föreslagna säkerhetsprogrammet ställer höga krav på nämnder och bolag. Varje förvaltning ska ha en fastlagd plan för säkerhetsarbetet, en säkerhetssamordnare, en informationssäkerhetssamordnare samt en säkerhetsskyddssamordnare. I programmet slås fast att säkerhetsarbetet är en ledningsfråga och att säkerhetssamordnaren arbetar på uppdrag av förvaltningsdirektören. Ett aktivt förebyggande arbete ska bedrivas utifrån risk- och sårbarhetsanalyser och skador och incidenter ska redovisas. På varje arbetsplats ska det finnas riktlinjer så att alla medarbetare förstår sin roll och sitt ansvar i säkerhetsarbetet. För att öka medvetenheten om säkerheten och riskerna ska övningar göras kontinuerligt. Förtroendevalda i stadsdelnämnderna ska erbjudas att delta i den omfattning som är möjlig och lämplig.

I Rinkeby-Kista stadsdelsområde har förvaltningen och verksamheterna en hög riskmedvetenhet genom att medarbetarna har kunskap om olycksrisker och sårbarhet som kan påverka verksamheten. Under våren 2009 har en risk- och sårbarhetsanalys gjorts. I denna har de verksamheter identifierats som har prioriterade åtaganden, det vill säga sådana åtaganden som måste genomföras även i händelse av en större kris/extraordinär händelse. Det finns också en planering för hur olyckor ska förebyggas men även för hur verksamheterna ska hantera konsekvenserna av en allvarlig störning. För det psykosociala omhändertagandet finns en krisledningsgrupp med en stödgrupp bestående av medarbetare inom socialtjänsten, Svenska Kyrkan, förskolan och skolan. En person är utsedd för att samordna arbetet.

Stadsdelsförvaltningen bedömer att Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd har ett väl utvecklat säkerhetsarbete och en god beredskap att hantera kriser som svarar upp till säkerhetsprogrammets mål och krav.

### **Skarpnäcks stadsdelsnämnd**

**Skarpnäcks stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2009 att överlämna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen.

**Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 19 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Det är viktigt att staden har ett väl fungerande säkerhetsarbete. Säkerhetsprogrammet är ett steg i rätt riktning. I säkerhetsprogrammet klarläggs roller och ansvarfördelning för aktörer i stadens säkerhetsarbete.

Det är viktigt att Stockholms stad har en effektiv central krisledningsorganisation.

Många externa beroenden, såsom el- och vattenförsörjning är av sådan art att de drabbar större geografiska områden. Vilken roll har staden centralt och vilken samordning kan staden erbjuda vid olika scenarier? El, vatten, värme, kommunikation, information är väsentliga områden där det bör råda klarhet i vem som ansvarar för vad. Krisledningsnämnden får vid en extraordinär händelse i uppdrag att besluta om prioritering av stadens verksamheter, till exempel omfördelning av personal mellan stadens verksamheter eller stängning av kommunal verksamhet. Det kan även handla om flyttning av kommunal verksamhet, till exempel boende i dygnetrunt omsorg, begäran om bistånd från annan kommun eller annan aktör, till exempel länsstyrelsen samt aktivering av reservsystem och fördelning av reservkraft.

Säkerhetsarbetet ska ingå i och vara en del av den ordinarie verksamheten. Det är därför viktigt att säkerhetsarbetet blir en del i stadens verksamhetsplanering så att en övergripande samordning kan åstadkommas.

## **Skärholmens stadsdelsnämnd**

**Skärholmens stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2009 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen.

**Skärholmens stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 18 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsnämnden anser att Stockholms stads säkerhetsprogram 2009-2012 är en förutsättning för stadens verksamheter för att gemensamt sträva mot en trygg och säker stad.

Vikten av ett aktivt säkerhetsarbetet i verksamheterna betonas återkommande genom

- o Det förebyggande arbetet
- o Krishantering, kontinuitet och kriskommunikation
- o Utvärdering och lärande.

En förutsättning för att stadens verksamheter ska nå en likvärdig kvalitet på säkerhetsarbetet är utbildning för medarbetarna på enhetsnivå. Viktigt är också att staden med sin kunskap centralt tar fram en utbildningsplattform som även innefattar informationssäkerheten.

## **Spånga-Tensta stadsdelsnämnd**

**Spånga-Tensta stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2009 att överlämna tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

**Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 26 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har tagit del av stadsledningskontorets förslag till nytt säkerhetsprogram för Stockholms stad och anser att förslaget är ett nödvändigt steg för att utveckla det systematiska säkerhetsarbetet i stadsdelen.

Förvaltningen vill också understryka vikten av att en gemensam terminologi utvecklas för att benämna säkerhetsarbetets olika delar. Förvaltningen anser vidare att stadsledningskontoret bör ansvara för att alla verksamheter i staden erbjuds likartade övningar och utbildningar. Syftet är att undvika missförstånd i gränsen mellan stadens olika verksamheter i händelse av kris och att en högre kvalitativ nivå kan nås i utbildningsinsatserna.

Förslagen till indikatorer och aktiviteter i ledningssystemet tillsammans med utvecklandet av modeller för säkerhetsarbetet är enligt förvaltningen nödvändiga, för ambitionen att nå en fullgod säkerhet i verksamheterna. Ett systematiskt säkerhetsarbete säkerställer förmågan att hantera kriser för att så långt som möjligt garantera en god service till våra boende, företagare och besökare.

## **Södermalms stadsdelsnämnd**

**Södermalms stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2009 att som svar på Finansrotelns remiss "Säkerhetsprogram för Stockholms stad 2009-2012" överlämnar och åberopar nämnden förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2009-05-20.

*Reservation* anfördes av Jan Forsell m.fl. (s), Birger Jeansson (mp) och Heinz Spira (v) mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut, *bilaga 1*.

*Ersätтарыttrande* gjordes av Pia Toremar (c), *bilaga 1*.

**Södermalms stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 20 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser mycket positivt på stadsledningskontorets förslag till det sam-

lade säkerhetsprogrammet. Av programmet framgår på ett tydligt sätt stadens viljeriktning och ambitioner och där krav ställs på stadens anställda, från chef till medarbetare, att ta ansvar för att Stockholm ska vara en trygg och säker stad.

## **Älvsjö stadsdelsnämnd**

**Älvsjö stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2009 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Särskilt uttalande* gjordes av vice ordföranden Majvi Andersson m.fl. (S) och ledamoten Kenneth Rönquist (MP), *bilaga 1*.

**Älvsjö stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 11 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

I en starkt föränderlig värld med nya utmaningar och risker har behovet av att bemöta, samordna och förebygga oönskade händelser ökat. Sårbarheten kan inte helt förebyggas, men staden ska ha en god beredskap och förmåga att hantera kriser så att samhällsviktiga funktioner skyddas så långt som möjligt.

Stadens storlek och komplexa sammansättning med mycket personal inblandad kräver en stadsövergripande samordning och ett delegerat ansvar ut till förvaltningar och bolag. Verksamhetsansvaret ska vara utgångspunkten för säkerhetsarbetet, men det ska även bidra till att hela staden kan samverka i arbetet mot oönskade händelser. Säkerhetsarbetet ska ingå som en integrerad del i det dagliga arbetet som kännetecknas av hög kvalitet samt att prioriterade åtaganden kan fullföljas.

För att programmet ska fylla sin funktion är det viktigt att det kontinuerligt förbättras och anpassas till förändringar i omvärlden och närområdet. Säkerhetsmedvetande ökas genom att gjorda erfarenheter tillförs programmet. Vidare ska säkerhetsarbetet vara tydligt kopplat till områden som ansvar för arbetsmiljö, internkontroll och kontinuitetsplanering med risk och kvalitetsarbete.

Programmet innebär att stadens alla verksamheter ska aktiveras i säkerhetsarbetet, vilket kommer att medföra ett betydande merarbete för förvaltningar och bolag.

För att öka säkerhetsmedvetandet kommer det att krävas kontinuerlig utbildning och information för att ett strukturerat arbete med risk- o sårbarhetsanalyser ska kunna genomföras med berörd personal. Analysarbetet kommer sannolikt att visa på behov av att i viss omfattning göra investeringar för minska sårbarheten i verksamheterna.

Mot bakgrunden av att det tidigare har saknats ett sammanhållande övergripande system för ett effektivt säkerhetsarbete ställer sig förvaltningen mycket positiv till stadsledningskontorets förslag till *Säkerhetsprogram för 2009-2012*

## **Östermalms stadsdelsnämnd**

**Östermalms stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2009 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

**Östermalms stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 25 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar att staden arbetat fram ett enhetligt program för säkerhetsarbetet i staden. Antalet styrdokument minskas radikalt, vilket ökar tydligheten och i sig kan betraktas som en åtgärd för större säkerhet. Med tanke på frågans komplexitet är förslaget till säkerhetsprogram väl genomarbetat och enkelt beskrivet. Organisationen för stadens centrala krisledning är tydligt framställd med avseende på ansvar och roller.

Det är bra att programmet betonar vikten av ett högt säkerhetsmedvetande hos alla förvaltningar och bolag, hos såväl ledning som anställda, och att säkerhetsarbetet skall vara en del av den vardagliga verksamheten.

I programmet knyts allmänna säkerhetsfrågor och informationssäkerhet ihop på ett bättre sätt än tidigare. Förvaltningen anser dock att denna samordning bör förstärkas i ännu högre grad. Behovet av att så sker är stort med hänsyn till ett accelererat beroende av informationsteknik för kommunikation och dokumentation alla verksamheter. Vid nästan alla tänkbara scenarier är teknikberoendet en väsentlig sårbarhet. Alla säkerhetsfrågor bör tillhöra samma avdelning. Informationssäkerhetsfrågorna bör av det skälet organiseras direkt under stadens säkerhetschef, istället för att som föreslås, under den administrativa avdelningen.

Under avsnittet om Stockholms stads vision för säkerhetsarbetet anges att staden ska kunna agera effektivt genom samverkan. Hur samverkan mellan förvaltningar i näraliggande geografiska områden ska ske kan göras tydligare i programmet.

Förvaltningen föreslår vidare att staden upprättar interkommunala överenskommelser för krishantering i Stockholmsregionen. Kommunerna i länet bör kunna bistå varandra praktiskt om väsentlig verksamhet slås ut, på samma sätt som stadsdelsförvaltningarna i staden ska vara varandra behjälpliga.

Förvaltningen anser det vara oklart om och hur programmet, med tillhörande mål, indikatorer och aktiviteter, ska påverka säkerhetsarbete och krisberedskap hos de verksamheter där kommunen är huvudman men där uppdraget för driften har getts till enskild utförare. Entreprenörer nämns överhuvudtaget inte i säkerhetsprogrammet. Staden bör beskriva vilka säkerhetskrav som ska ställa på varje entreprenör som utför tjänster enligt avtal, och i sin tur att dessa krav alltid inarbetas i förfrågningsunderlag vid upphandlingar.

I stadsledningskontorets tjänsteutlåtande föreslås fyra nya indikatorer för uppföljning av säkerhetsarbetet. Det är av stor vikt att indikatorer formuleras på ett sådant sätt att värden lätt kan tas fram och att de verkligen mäter måluppfyllelse. Förvaltningen ställer sig frågande till två av indikatorerna, eftersom de snarare är formulerade som mål och/eller aktiviteter än som indikatorer, och då det är tveksamt om de kan följas upp med något värde. Det gäller indikatorn för krishantering, kontinuitet och kriskommunikation;

- ”Staden ska ha en väl fungerande och robust krisorganisation som har förståelse för, vilja och kunskap att hantera såväl mindre som större krissituationer”

samt indikatorn för utvärdering och lärande;

- ”Rutiner och processer ska utarbetas för att förbättra säkerhetsarbetet, inklusive risk- och sårbarhetsanalyserna, genom att utvärdera inträffade incidenter och följa förändringar i omvärlden”.

Förvaltningen menar att innehållet i dessa båda s.k. indikatorer finns i annan formulering med i stort sett samma betydelse under föreslagna aktiviteter. Förvaltningar och bolag arbetar redan idag utifrån ett förhållandevis stort antal indikatorer. För att säkra att målen och ambitionerna för säkerhetsarbetet uppnås bör det initialt vara tillräckligt med de två första indikatorerna i förslaget, gällande det förebyggande arbetet, i kombination med rekommenderade aktiviteter. Förvaltningen förutsätter att slutgiltiga mål, indikatorer och aktiviteter integreras i ILS, för att underlätta planering och uppföljning.

Förslaget till säkerhetsprogram föreskriver bland annat att närhetsprincipen ska gälla, vilket innebär att krisen ska hanteras så nära de berörda som möjligt. Varje förvaltning och bolag ska därför ordna för den egna uthålligheten och in-kallningen.

I stadsdelsförvaltningarna ska grupper för psykosocialt omhändertagande, s.k. POSOM-grupper, finnas, vilket är en lokal samordnings- och ledningsfunktion som etableras vid behov. Östermalms stadsdelsnämnd har i beslut 2009-02-12 antagit en reviderad Katastrofplan (plan för psykiskt och socialt omhändertagande vid extraordinära händelser). I planen, och vidhängande check- och telefonlistor, finns organisation och arbetssätt beskrivet. Östermalms stadsdelsnämnd- och förvaltning har därmed en konkret plan för verkställande av det ansvar som framhålls i säkerhetsprogrammet. Förvaltningens katastrofledningsgrupp och akutgrupp kommer att sammankallas regelbundet för kompetensutveckling och övning.



## Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB lämnar följande remissvar.

**Koncernledningens** tjänsteutlåtande daterat den 24 juni 2009 har i huvudsak följande lydelse.

### *Underremisser*

*Micasa Fastigheter* har inget att erinra mot förslaget till säkerhetsprogram för Stockholms stad. Tvärtom anser bolaget att det är mycket positivt att de många olika policydokumenten har samordnats till ett. Det ger en klar och tydlig bild av hur säkerhetsarbetet ska bedrivas i staden.

Micasa Fastigheter bedriver ett aktivt risk- och säkerhetsarbete och anser att stadens säkerhetsprogram så som förslaget nu är utformat blir ett stöd i detta utvecklingsarbete.

Micasa Fastigheter anser också att det är bra att ambitionen i säkerhetsprogrammet är att säkerhetsarbetet och dess aktiviteter koordineras med övrig styrning och uppföljning av verksamheten. Bolaget instämmer därför i att säkerhetsarbetet måste bli en del i stadens verksamhetsplanering med mål och indikatorer. Dessa bör vara kopplade till stadens integrerade system för ledning och uppföljning, ILS (*bilaga 1*).

*Bostadsförmedlingen* tycker det är bra att staden tar samlat grepp i dessa frågor som ska ge alla berörda en större möjlighet till förståelse, samsyn och överblick. För de olika verksamheterna i staden är det viktigt att stadens organisation är tydlig för att kunna ge det stöd och hjälp som behövs i arbetet. Bostadsförmedlingens uppfattning hitintills inom ramen för arbetet med risk- och sårbarhetsanalysen, är att arbetet i staden skett på olika nivåer som inte tillräckligt väl känner till varandras arbete. Det ska finnas ett ställe att vända sig till och som kan ge stöd i samtliga frågor. Stadens fokus på dessa frågor får inte heller innebära för mycket ny administration för uppföljning och liknande som tar för mycket resurser från de löpande verksamheterna. I säkerhetsprogrammet utpekade tre viktiga delar.

- Bostadsförmedlingen anser att *Det förbyggande arbetet* redan finns ute i organisationerna men nu får ytterligare fokus på sig, i och med arbetet med risk- och väsentlighetsanalyserna. Staden måste vara tydlig beträffande detaljnivån i detta arbete.
- Gällande *Stadens krishanteringsarbete och kriskommunikation* har bolaget inga synpunkter på de beskrivna grundläggande principerna och uppbyggnaden av organisationen.

- Gällande *Utvärdering och lärande* anser Bostadsförmedlingen att det är viktigt att testa den uppbyggda organisationen både centralt och lokalt på förvaltningar och bolag. Det som såg bra ut i vid planeringen kan visa sig inte alls fungera i praktiken. Spridande av gjorda erfarenheter är också viktigt och att hitta olika kanaler ut i förvaltningar och bolag för detta (*Bilaga 2*).

*Stockholms Hamn* anser att programmet är sakligt och innehållsrikt och ett genomförande kommer att ge goda förutsättningar för att erbjuda kommuninnevånarna, turister och besökare en säker och trygg miljö. Hamnen föreslår dock komplettering med ett antal risker vid formuleringen av den slutliga versionen av programmet. Nedan redovisas några exempel.

- Risken för översvämning p.g.a. högt vattenstånd i Mälaren. Denna risk har i andra sammanhang uppmärksamats och förhållandet har funnits med vid diskussionerna om utformningen av Slussen - området.
- Förtäring av alkohol och narkotika medför ofta att säkerhetstillbud inträffar.
- I programmet nämns bland riskerna uppkomst av brand. Lagstiftaren utpekar särskilt denna risk, varför det finns skäl att utveckla situationsbeskrivningen inom detta område.
- Stockholmarna har ofta nära till vatten. Detta är inte bara en tillgång utan det kan också utgöra en risk. Simkunnigheten minskar. Fler och fler vistas på ofta svaga isar. Iskännedomen hos innevånarna har förmodligen brister.
- Trafikolycksfall (även sjö-) inom staden bör uppmärksammas.
- Prioritering av skyddsåtgärderna skall framgå i programmet, genom ett begränsat antal indikatorer och aktiviteter. Bolaget anser att det bör övervägas om färdigdatum skall anges för respektive aktivitet. Hamnen önskar även att dessa fastslås i god tid då delaktighet hos personalen i säkerhetsarbetet ofta innebär att stora insatser krävs från organisationen.
- Ett handlingsprogram skall innehålla uppgifter om samverkan med andra kommuner och med statliga myndigheter samt enskilda. I föreliggande program fastslås att samverkan inom staden vid olika typer av händelser ska i största möjliga mån följa ordinarie strukturer och beslutsvägar. Krisledningens samverkansfunktion har som uppgift att i huvudsak samordna krisledningens behov av samverkan med myndigheter och externa aktörer samt att bevaka beroenden parterna emellan. Det bör övervägas om skrivningen skall utvecklas.
- Ett handlingsprogram ska innehålla en beskrivning av vilken förmåga och vilka resurser kommunen har och avser att skaffa sig för att genomföra räddningsinsatser. Bolaget anser att det bör övervägas om nuvarande förslag skall kompletteras. Resultatet av RSA 09 kommer med all säkerhet att innehålla många exempel på resurser som finns i stadens förvaltningar och bolag.
- I programmet fastslås att varje anställd skall utbildas i säkerhetsfrågor. I samband med att utbildningsplanen framtas, rekommenderar bolaget att det undersöks om undervisningen kan ske via s.k. e-learning. Hamnen har erfarenhet av

e-learning och bolagets uppfattning är att den kan vara mycket kostnadseffektiv.

*(Bilaga 3)*

#### *Koncernledningens synpunkter*

Stadens säkerhetsprogram har som utgångspunkt att samtliga verksamheter, var för sig och gemensamt, skall ha såväl en hög riskmedvetenhet, säkerhetstänkande och beredskap att hantera kriser. Det nya säkerhetsprogrammet innebär också en anpassning till de krav som ställs genom ny lagstiftning inom området.

Koncernledningen ställer sig bakom och tillstyrker förslaget till nytt säkerhetsprogram. Följande kommentarer och synpunkter kan lämnas.

Programmet är översiktligt och det ankommer på varje organisatorisk enhet inom staden att konkretisera det i den egna verksamheten.

Det finns inte utrymme för missförstånd och diskussioner i en krissituation. Erfarenheterna från tidigare övningar i krissituationer har visat att samarbetet med andra organ utanför stadens egen organisation kunde ha varit bättre. Även arbetsfördelningen inom staden kan vara tydligare.

Det fortsatta arbetet med säkerhetsprogrammet får därför gärna ytterligare klargöra gränsdragningen av ansvar mellan olika verksamheter så att varje organ, nämnder och bolag, inte kan misstolka vad som gäller.

Av underremisserna framgår att de olika bolagen synes uppfatta olika detaljeringsgrad i säkerhetsprogrammet. Bland annat behandlar Hamnen, men ej de andra remissinstanserna, specifika risker och olika indikatorer.

Koncernledningen anser det särskilt viktigt att varje enhet som har det normala verksamhetsansvaret också så långt möjligt har det även i krissituationer. Detta är särskilt tydligt inom bolagssektorn eftersom lagstiftningen i stor omfattning inte direkt omfattar bolagen. Således gäller t ex de centrala lagarna inom området, ”Lag om skydd mot olyckor” respektive ”Lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap”, inte direkt för bolagssektorn. Inget hindrar dock, såsom gjorts, att bolagen genom ett beslut enligt kommunallagen, och som har karaktären av ägardirektiv, uppmanas att följa säkerhetsprogrammet. Detta är bra.

Det är också så att krisledningsnämnden inte kan fatta beslut som direkt binder bolagen. Det är därför extra viktigt att Stockholms Stadshus AB:s ledning också tillhör krisledningen, för att samordning vid extraordinära händelser skall kunna ske på ett effektivt sätt. Detta underlättas av att det råder personunion mellan ordföranden i koncernstyrelsen, borgarrådsberedningen och kommunstyrelsen. Det kan även kon-

stateras att bolagssektorn företräds i stadens tjänstemannakrisledning, genom flera befattningshavare inom Stockholms Stadshus AB jämte koncernens VD, som tillika är stadsdirektör.

## **Storstockholms brandförsvar**

**Storstockholms brandförsvar** åberopar tjänsteutlåtande daterat 29 juni 2009 som svar på remissen från Stockholms stads kommunstyrelse.

**Storstockholms brandförsvars** tjänsteutlåtande daterat den 29 juni 2009 har i huvudsak följande lydelse.

SSBF ställer sig i huvudsak positiv till säkerhetsprogrammet. Ambitionen att försöka samla så mycket som möjligt vad gäller säkerhets- och beredskapsfrågor i ett dokument är lovvärd. De synpunkter som SSBF för fram i detta yttrande torde, enligt SSBF:s bedömning, bl.a. bidra till att öka säkerhetsprogrammets kvalitet, användbarhet och genomslagskraft.

Vid behov för SSBF gärna en fortsatt dialog angående sina synpunkter och kommentarer i yttrandet. SSBF kan även bidra med stöd inom olika områden i det fortsatta säkerhetsarbetet i Stockholms stad.

SSBF delger i remissvaret synpunkter under två huvudrubriker: dels principiella synpunkter, dels synpunkter avseende faktauppgifter, begrepp, disposition osv.

### **Principiella synpunkter**

Säkerhetsprogrammets fokus på förebyggande arbete och vikten av god krisberedskap välkomnas. Innehållet präglas emellertid av viss obalans och inkonsekvens, eftersom skrivningarna i programmet i hög grad skiftar i detaljeringsgrad. Dessa nivåskillnader medför att de synpunkter som SSBF för fram i detta yttrande blir tämligen omfattande. Säkerhetsprogrammet skulle med andra ord gynnas av en mer ”jämn” (dvs. antingen mer övergripande eller mer detaljerad) nivå genomgående.

Vissa områden, som t.ex. säkerhetsskydd på sidan 9ff, beskrivs mycket detaljerat. Sådana ingående beskrivningar skulle i stället med fördel kunna inarbetas i de kommande mer detaljerade riktlinjer för olika delar av stadens säkerhets- och beredskapsarbete som utlovas i säkerhetsprogrammet.

Andra områden beskrivs å andra sidan tämligen översiktligt, där mer stringens och tydlighet vore önskvärd. Säkerhetsprogrammet skulle således behöva konkretiseras mer i vissa delar (se nedan). Detta skulle antingen kunna ske direkt i dokumentet eller genom att det kompletteras med bilagor där definitioner, gränsdragningar, arbetsrutiner, målsättningar, uppföljning, förbättringsarbete osv. beskrivs tydligare.

### **Några upplevda otydligheter**

Några exempel på upplevda otydligheter i säkerhetsprogrammet redovisas nedan

(se även under rubriken ”Synpunkter avseende faktauppgifter, begrepp, disposition osv”).

På sidan 5 i stadsledningskontorets bifogade tjänsteutlåtande nämns betydelsen av kontinuerlig förbättring och utveckling, kunskap från incidentrapportering, risk- och sårbarhetsanalyser, utvärderingar och övningar, mål och indikatorer osv. På sidan 7f i tjänsteutlåtandet ges förslag på indikatorer och aktiviteter som syftar till att säkerställa att målen och ambitionerna för säkerhetsarbetet uppnås.

SSBF anser att det vore önskvärt med ett förtydligande av säkerhetsarbetets allra mest grundläggande delar. Det handlar exempelvis om relationen mellan målformuleringar, indikatorer och systematisk uppföljning – liksom i beskrivningar av hur målfyllnaden i säkerhetsarbetet kan mätas på ett systematiskt sätt (förslagsvis med hjälp av såväl kvantitativa som kvalitativa metoder, mått och verktyg).

På sidan 19 i säkerhetsprogrammet sägs att stadsledningskontoret kontinuerligt ska förse riskhanteringsrådet med en samlad bild av stadens olycks-, skade- och incidentstatistik samt vilka åtgärder som har vidtagits och vilka effekter det har fått. SSBF efterlyser en mer utvecklad beskrivning av hur detta ska gå till och vilka underlag det bör bygga på. Sådana underlag bör rimligen ligga till grund för de övriga delarna i ett systematiskt säkerhetsarbete. Det är viktigt att utveckla goda och tillförlitliga rutiner för hur detta ska ske.

I säkerhetsprogrammet sägs under rubriken ”Det ska finnas kunskap om olycksrisker och sårbarhet som kan påverka den egna verksamheten” på sidan 7: ”Förebyggande arbete ska bygga på kunskap och erfarenheter av vad som orsakar olyckor. /.../ Inträffade olyckor ska undersökas även om de inte medfört räddningsinsats. Olycksundersökningarna ska syfta till att kartlägga orsakerna till olyckan och erfarenheterna ska analyseras och ingå i den samlade risk- och sårbarhetsbilden för verksamheten. Kunskapen om det inträffade ska användas i det olycksförebyggande arbetet.”

SSBF menar att en ökad tydlighet om vem som ska utföra det ovan nämnda (SSBF, polisen, sjukvården och/eller andra tänkbara aktörer) och på vilket sätt vore önskvärd. Här skulle även kunna exemplifieras vilka behov av planer och åtgärder som kan finnas för att uppnå denna höga ambition.

SSBF hade dessutom gärna sett ett försök till en mer utvecklad helhetsbeskrivning av systemet för risk-, säkerhets- och krishantering, där respektive ingående aktör finns med på ett mer tydligt sätt (se bl.a. synpunkterna angående beskrivningarna av Storstockholms brandförsvaret och Storstockholms räddningscentral nedan).

En mer detaljerad beskrivning av vad det geografiska områdesansvaret innebär för stadsdelar, fackförvaltningar och bolag (bl.a. i förhållande till stadsledningskontorets roll och ansvar) vore också önskvärd i avsnittet ”Geografiskt områdesansvar och sektorsansvar” (sidan 21ff).

### **Handlingsprogram för Skydd mot olyckor**

Som nämnts ovan är ambitionen att försöka samla så mycket som möjligt vad gäller säkerhets- och beredskapsfrågor i ett dokument lovvärd. Dokument och skrivelser inom området har tidigare varit spretiga och oöverskådliga. Om säkerhetsprogrammet kommer att ersätta ett stort antal tidigare styrdokument, överförs de ambi-

tioner som tidigare fanns i dessa till det samlade säkerhetsprogrammet (dvs. de ambitioner som ska finnas kvar även framdeles). Denna process är inte alldeles enkel. Risken finns att delar kan falla bort eller hamna i en "gråzon".

Ett exempel är handlingsprogrammet för skydd mot olyckor. I det bifogade tjänsteutlåtandet från stadsledningskontoret (sidan 1, punkt 8), anges att Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor (dnr 307-3243-2007) upphör att gälla.

I dag består handlingsprogrammet av två delar: stadens respektive SSBF:s del. Dessa delar har hittills tillsammans angivit den samlade ambitionen inom området. SSBF:s handlingsprogram omnämns varken i säkerhetsprogrammet eller i bilagorna. I förbundsordningen för SSBF anges att förbundsfullmäktige fattar beslut om antagande av handlingsprogram för SSBF:s verksamhet, primärt enligt lagen om skydd mot olyckor (LSO).

Angående beskrivningen av lagen om skydd mot olyckor på sidan 24, vill SSBF framhålla att LSO anger att en kommun ska upprätta handlingsprogram för skydd mot olyckor. Det ska omfatta en förebyggande del och en skadeavhjälpanande del. Med intentionen att säkerhetsprogrammet ska ersätta Stockholms stads handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor, anser SSBF att det förefaller vara ofullständigt i jämförelse med detaljeringsgraden i nuvarande handlingsprogram. Gränsdragningen mellan SSBF:s kommande handlingsprogram och säkerhetsprogrammet, samt därtill hörande riktlinjer, bör därmed tydliggöras ytterligare.

Intentionen i lag om skydd mot olyckor är att giltighetstiden för ett handlingsprogram ska omfatta aktuell mandatperiod. Enligt praxis ska ett reviderat handlingsprogram ha antagits inom ett år efter en ny mandatperiod. Giltighetstiden borde därför sträcka sig till år 2011. Ett nytt handlingsprogram ska remitteras till berörda organisationer och tillsynsmyndigheten länsstyrelsen, dvs. inte bara internt.

SSBF:s kommande handlingsprogram beräknas fastställas av förbundsfullmäktige hösten 2009, för att sedan gälla under tidsperioden 2010-2011. Nästkommande mandatperiods handlingsprogram beslutas för perioden 2012-2015. Om möjligt är det önskvärt att säkerhetsprogrammet och SSBF:s handlingsprogram följer samma periodicitet, då det är helheten av dessa dokument som tydliggör Stockholms stads ambition för arbetet med skydd mot olyckor (alternativt samhällsskydd och beredskap). Viktigt att beakta i detta är dock att SSBF:s verksamhet omfattar tio kommuner, inklusive Stockholms stad.

#### **Ofullständiga beskrivningar av Storstockholms brandförsvar inklusive dess relationer till staden**

SSBF nämns mycket knapphändigt i säkerhetsprogrammet. Beskrivningen på sidan 21 av SSBF och dess uppdrag ter sig ofullständig. Här, eller i en bilaga, skulle exempelvis kunna nämnas att Storstockholms brandförsvar är ett kommunalförbund där 10 kommuner (Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallen-tuna, Vaxholm, Värmdö samt Österåker) samarbetar. Uppdraget är att skapa trygghet för de som bor, verkar och vistas i medlemskommunerna. Verksamheten skall kontinuerligt bidra till en ökad riskmedvetenhet, minskad sårbarhet, färre olyckor och

mindre skador i samhället, genom att:

- Aktivt verka för att riskhänsyn beaktas tidigt i samhällsbyggnadsprocessen.
- Aktivt bedriva behovs- och kundorienterad information, rådgivning och utbildning.
- Bedriva behovs- och kundorienterad tillsyn.
- Genomföra snabba och effektiva räddningsinsatser när den enskilde själv inte kan hantera situationen.
- Aktivt verka för och bidra till en hög risk- och krishanteringsförmåga hos medlemskommunerna.

Vidare borde förhållandet mellan SSBF och Stockholms stad samt dess respektive ansvarsområden ha kunnat förtydligas i säkerhetsprogrammet.

Under rubriken ”Staden ska ha en god förmåga att hantera olyckor” på sidan 9 sägs att erfarenhetsåterkoppling, utbildning och övning är förutsättningar för god förmåga och beredskap att hantera olyckor. Här, eller i en bilaga, bör gränsdragning- en mellan stadens ansvar och SSBF:s uppdrag tydliggöras.

I det tredje stycket på sidan 8, som gäller Sevesolagstiftningen, sägs att staden i samarbete med vissa verksamheter ska informera allmänheten om riskerna och ta fram en kommunal plan för räddningsinsats. I detta sammanhang nämns dock inte på vilket sätt SSBF kommer in i bilden.

På sidan 8 i säkerhetsprogrammet bör det förtydligas i det tredje stycket att de verksamheter som omfattas av Sevesolagstiftningen, delas in i en högre och en lägre kravnivå beroende på vilka mängder av farliga ämnen som hanteras i verksamheten.

Ett annat avsnitt som är otydligt i säkerhetsprogrammet är SSBF:s skadeavhjäl- pande del. På sidan 6 anges säkerhetsarbetets tre viktigaste delar, men den skadeav- hjälpande delen finns inte på ett tydligt sätt omnämnd.

#### *Risk- och krishanteringsenheten*

På uppdrag av stadsledningskontoret inrättade dåvarande Stockholms brandför- svar en helt ny enhet, Risk- och krishanteringsenheten, under 2008. Syftet var bl.a. att brandförsvaret skulle kunna tillhandahålla ett aktivt stöd till stadens förvaltningar och bolag i arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser. Enhetens säkerhetsrådgivare bidrar med olika yrkeserfarenheter och kunskaper när det gäller krisberedskaps-, risk- och säkerhetsfrågor. SSBF noterar emellertid att denna resurs ej nämns i säkerhetspro- grammet överhuvudtaget – t.ex. under rubriken ”Aktörer, roller och ansvar” i säker- hetsarbetet på sidan 19ff. SSBF vill i detta sammanhang påminna om att denna stöd- resurs finns tillgänglig och bör kunna nyttjas även i ett bredare perspektiv.

#### *Storstockholms räddningscentral (SSRC)*

SSRC har som sin primära uppgift att, inom medlemskommunernas geografiska område, svara för larm och ledning av kommunala räddningsresurser vid utövande och deltagande i kommunal eller statlig räddningstjänst. SSRC svarar även för kom- pletterande stöd vid sjukvårdsuppdrag, samverkansuppdrag samt andra samhällsstöd- jande uppdrag.

SSRC ska vidare underrätta respektive sektorsmyndighet vid händelser som kan komma att påverka deras respektive ansvars- och intresseområden.

Utöver detta bedriver SSRC en bred omvärldsbevakning med en periodicitet om minst två gånger per dygn. Skeenden och tendenser i samhället analyseras då som kan komma att påverka den kommunala verksamheten och medborgarnas trygghet negativt.

SSRC:s verksamhet syftar till att skapa beslutsunderlag både på lång och kort sikt. Vid behov verkar SSRC för att underlätta samordning mellan medlemskommunerna i deras agerande vid kris eller samhällsstörning.

På sidan 16 i säkerhetsprogrammet illustreras principer för krishantering. Den vänstra rutan anger inkommande larm/information från förvaltning, bolag, medier m.fl. SSRC och den planerade samverkanscentralen (se nedan) bör nämnas i det sammanhanget bl.a. när det gäller omvärldsbevakning, larm osv.

Det bör även nämnas/förtydligas i säkerhetsprogrammet att SSBF (via SSRC) sköter och hanterar de anläggningar som finns installerade för varning av allmänheten i Stockholm, under höjd beredskap och vid olyckor i fred (VMA-aggregat).

Beskrivningen av ingångar till staden under rubriken "Larmning" på sidan 17 ter sig för övrigt något otydlig.

#### **Planerad samverkanscentral**

Förutsättningarna för att samlokalisera Trafik Stockholm, SSBF, SOS Alarm, SL m.fl. i en gemensam samverkanscentral utreds för närvarande.

I samband med den vänstra rutan som anger inkommande larm/information i figuren på sidan 16 i säkerhetsprogrammet bör samverkanscentralen (liksom SSRC enligt ovan) nämnas.

I anslutning till det andra stycket på sidan 22 bör den planerade samverkanscentralen också omnämnas. Dessa funktioner torde underlätta samspelet både på lokal och på regional nivå.

Detta sagt även mot bakgrund av att det är Stockholms stad som är initiativtagare till och drivande i uppbyggnaden av funktionerna i samverkanscentralen.

#### **Synpunkter avseende faktauppgifter, begrepp, disposition osv.**

SSBF föreslår att en bilaga fogas till säkerhetsprogrammet om nomenklatur, där olika begrepp som används i texten definieras och förklaras på ett enhetligt sätt.

#### **Farlig verksamhet**

Texten under rubriken "Farlig verksamhet" på sidan 7 kan tolkas som att farlig verksamhet enbart har med farliga ämnen att göra, vilket är något missvisande. Även t.ex. vissa flygplatser hör till den här kategorin. Då har det till största delen med risken för skador på människor vid ett flygplanshaveri att göra. Ett förtydligande av "farlig verksamhet" i detta sammanhang vore därför önskvärd (SSBF noterar att LSO 2 kap. 4§ nämns på sidan 8 i andra stycket – eller avses även någon annan definition?)

I säkerhetsprogrammet på sidan 7 anges också att staden fått en ökad förekomst av farlig verksamhet. SSBF efterlyser en förklaring av vad detta innebär. Betyder det t.ex. att det antal anläggningar som länsstyrelsen klassat som farliga enligt LSO ökar?



Eller har de befintliga anläggningarna blivit farligare för människor, på grund av andra orsaker som exempelvis ökad befolkningstäthet?

#### **Förtydligande av ansvarsprincipen i proposition 2007/08:92**

Ansvarsprincipen nämns och definieras bl.a. på sidan 13 under rubriken ”Principer för stadens krishantering”. SSBF vill erinra om att regeringen i proposition 2007/08:92 Stärkt krisberedskap – för säkerhets skull (sidan 37 ff) har förtydligat innebörden av ansvarsprincipen. Regeringen påpekar i propositionen att ansvarsprincipen även innebär att initiera och bedriva sektorsövergripande samverkan. Ansvaret inkluderar enligt regeringen att i förebyggande syfte vidta de åtgärder som krävs för att både skapa robusthet och krishanteringsförmåga. Ansvaret innebär också att under en kris kunna bedriva verksamhet och hantera situationer så långt det är möjligt. Det finns enligt regeringen ofta ett behov av att den som är ansvarig för en verksamhet samverkar, såväl inom sin sektor som utanför för att kunna lösa uppgiften.

Regeringens bedömning i proposition 2007/08:92 är att förmågan att samverka över sektorsgränserna bör förbättras. Regeringen anser att samverkan mellan nationell, regional och lokal nivå, dvs. mellan myndigheter, länsstyrelser och kommuner såväl som med ickeoffentliga aktörer bör stimuleras ytterligare. Ett tydliggörande av ansvarsprincipen bidrar till att minska ”stuprörstänkandet” och stödjer sektorsövergripande lösningar samt stimulerar initiativ i och med att samtliga inblandade känner sitt ansvar för helheten. SSBF vill därför påminna om att Stockholms stad kan ingå i ett större sammanhang avseende hantering av olika händelser, där samverkan med andra inblandade nivåer och aktörer torde vara av stor betydelse.

#### **MSB:s rapport**

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har i april 2009 redovisat en samlad bedömning av samhällets krisberedskapsförmåga 2008. Det framkommer inte i säkerhetsprogrammet om hänsyn har tagits (och i så fall på vilket sätt) till innehållet i MSB:s rapport.

#### **POSOM-grupper**

På sidan 20 i det sjunde stycket berörs s.k. POSOM-grupper. SSBF vill fästa uppmärksamheten på att alla stadens verksamheter inte använder begreppet POSOM. Även ”krisstödsorganisation” eller dylikt förekommer. Det kan därför finnas ett behov av att harmonisera dessa begrepp.

#### **Övrigt**

SSBF noterar att begreppet ”säkerhet” ingår i stadens vision för säkerhetsarbetet på sidan 4. Begreppet nämns dock ej under rubriken ”Stadens inriktningsmål” på sidan 5 (där det sägs att Stockholm ska vara en attraktiv, trygg och växande stad). Detta gäller även under rubriken ”Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet” på sidan 6 (där det sägs att Stockholm ska upplevas som en ren, vacker och trygg stad). Då visionen bör vara överordnad inriktningsmålen, bör inte något som finns med i visionen saknas i inriktningsmålen.

Under rubriken ”Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet” sägs på sidan 6 att stadens prioriterade åtaganden måste upprätthållas. Avses här prioriterade åtaganden ”till vardags” med koppling till risk- och väsentlighetsanalys (ROV) och

målen i verksamhetsplanen – eller avses de prioriterade åtaganden som tas fram i samband med förvaltningarnas och bolagens risk- och sårbarhetsanalyser (RSA)? Innebörden av prioriterade åtaganden bör således förtydligas i detta sammanhang.

I den första meningen i första stycket på sidan 7 ("Stockholms stads planering för skydd mot olyckor...") föreslår SSBF att orden "och andra oönskade händelser" läggs till. I den tredje meningen i samma stycke som inleds "Skydd mot olyckor ska säkerställas..." borde även ordet "prioriteras" läggas till.

I första stycket på sidan 8 och på sidan 19 (sista raden under rubriken Krisledningsnämnden) bör ordet "förbund" strykas i "Storstockholms brandförsvarsförbund."

På sidan 19 anges under rubriken "Krisledningsnämnden" att 2:e vice ordförande är ordförande i Storstockholms brandförsvarsförbund. Ordföranden i SSBF:s förbundsstyrelse väljs enligt reglementet för förbundsstyrelsen av förbundsfullmäktige, varför ordföranden även kan komma från annan kommun än Stockholms stad. Skrivningen i säkerhetsprogrammet bör således ändras.

Avsnittet på sidan 19ff om aktörer, roller och ansvar ter sig mycket centralt. Det kunde med fördel flyttas fram till dokumentets inledande del för ökad läsvänlighet och förståelse av säkerhetsprogrammets innehåll. Det gäller även avsnittet "Fördjupning och förtydliganden till Stockholms stads säkerhetsprogram, riktlinjer" på sidan 23.

## **Stokab**

**Stokab** lämnar följande remissvar.

- Stokab förutsätter att detta säkerhetsprogram kommer att bli ett ramverk för stadens säkerhetsarbete och endast i valda delar ett ägardirektiv för bolagen.
- Stokab vill uppmärksamma staden på att laglistan bör kompletteras med sekretesslagen och då särskilt 5:2.
- Gällande incidentrapportering;

Stockholms stads skade- och incidenthanteringssystem omfattar endast försäkringsskador. Stokabs fibernät går inte att försäkra, försäkringsskador förekommer därför ytterst sällan.

- För Stokab är säkerhetsarbetet integrerat i den ordinarie verksamheten och därför är det inte möjligt att särredovisa kostnaderna.
- I Stokabs verksamhet är de prioriterade incidenterna störningar och oönskade händelser i fibernätet.
- Stokab instämmer i att de tre viktigaste angivna delarna i säkerhetsarbetet

är;  
det förebyggande arbetet, krishantering, kontinuitet och kriskommunikation  
samt  
slutligen utvärdering och lärande.  
Stokab har sedan många år tillbaka tillämpat dessa tre delar i säkerhetsar-  
betet  
och  
bland annat genom deltagandet i såväl nationella övningar ledda av Post  
Telestyrelsen som krisövningar i egen regi inom bolaget.

- Stokab delar uppfattningen att det är väsentligt att utveckla samverkans-  
former  
för att nå goda säkerhetslösningar i såväl byggskede som driftskede.

### **Stokabs uppdrag**

Stokab tillgodoser marknaden med ett öppet och konkurrensneutralt fibernät.

En strategisk del i detta arbete är att förstärka och förtäta nätet för att säkerstäl-  
la ett robust och tillgängligt nät. Detta utgör en förutsättning för att kunna erbjuda  
en neutral infrastruktur öppen för alla aktörer på likvärdiga villkor.

En grundförutsättning för att kommunikationen i näten ska fungera är att den  
underliggande fysiska infrastrukturen är intakt och kan trafikerats. Utifrån detta  
perspektiv utgör Stokabs optiska fibernät en strategisk del eftersom det är beläget i  
Sveriges huvudstad.

De kommande åren byggs fibernätet ut för att skapa förutsättningar för att 90  
% av Stockholms hushåll och företag skall få möjlighet att ansluta sig.

Betydelsen av tillgången till ett robust fibernät kommer att öka i takt med ut-  
byggnaden.

Det kan inte förväntas att privata aktörer, även om de erbjuder mycket god till-  
gänglighet under normala förhållanden, ska ta ansvaret för att säkra samhällsvikti-  
ga funktioner vid extraordinära påfrestningar.

I takt med att sådana funktioner övertas och utförs av privata aktörer förskjuts  
även ansvaret för samhällsviktiga säkerhetsfunktioner gradvis över till allt fler  
aktörer, där såväl det privata som det offentliga intar viktiga positioner. Detta  
ställer i sin tur allt högre krav på samverkan och koordinering mellan det offentli-  
ga och privata vid kriser och katastrofer. Stokab vill i detta sammanhang under-  
stryka vikten av att framför allt viktiga funktioner i samhället som sjukvård, betal-  
ningssystem, transportväsende med flera säkras redundanser, d.v.s alternativa  
kabelvägar när det gäller elektronisk kommunikation, i den grundläggande fysiska  
infrastrukturen.

## RESERVATIONER M.M.

### **Fastighetsnämnden**

*Särskilt uttalande* gjordes av vice ordföranden Martin Michel (mp) enligt följande:

Klimatförändringarna innebär nya risker i Stockholm, särskilt utifrån stadens vattennära läge. De pågående klimatförändringarna innebär nya förutsättningar för räddnings- och säkerhetsarbetet i staden och påverkar både det förebyggande arbetet och katastrofarbetet.

I stadsledningskontorets förslag till 'Säkerhetsprogram för Stockholms stad 2009-2012 föreslås att "årliga analyser av risker för samhällsstörningar till följd av olyckor ska göras". Analyserna ska ge kunskap och vägledning om fortsatt utvecklingsarbete och minimering av olycksrisker. Vilka åtgärder detta kräver eller när det ska genomföras anges ej.

Riskhantering innebär systematisk hantering av risker. Riskhantering inbegriper riskanalys, riskvärdering och riskreduktion och behandlar allt ifrån identifiering av möjliga risker till beslut om och genomförande av eventuella riskreducerande åtgärder. Processen omfattar även uppföljning av att besluten svarar mot den aktuella riskbilden. På denna punkt är förvaltningens svar ofullständigt.

U:s översvämningsdirektivet trädde i kraft 23 oktober 2007. Direktivet ska vara implementerat i svensk lagstiftning senast 26 november 2009. En mycket relevant fråga blir då om Stockholm stad till den 26 november 2009 lever upp till den nya

lagstiftningen i tid? Detta nämns inte i dokumentet. Vi anser att översvämningsriskerna i Stockholms stad i mynningen av Mälarens stora avrinningsområde är akut. Även från saltsjösidan ökar översvämningsrisken i samband med kraftiga väderomslag och extrema lågtryck. Risken för ras och saltvatteninströmning i mälaren kan bli stor och kan därmed hota Mälaren som stadens viktigaste dricksvattentäckt.

Det är speciellt viktigt att Stockholms närhet till Forsmarks kärnkraftverk beaktas. Vid en svår kärnkraftsolycka måste Stockholm mycket snabbt evakueras och frågan är om det alls är möjligt att genomföra detta i tid. Skyddet mot dessa hot måste tydligare beaktas i stadens handlingsprogram mot olyckor. Risken för kris- och katastrofsituationer som kräver kunskap om och beredskap för att hantera extraordinära händelser är tydlig.

*Ersätтарыttrande* gjordes av Yildiz Kafkas (mp) som instämmer i Martin Michels (mp) särskilda uttalande.

## **Idrottsnämnden**

*Särskilt uttalande* gjordes av Madeleine Sjöstedt m.fl. (FP), Billy Östh m.fl. (M) och Leif Kroon (KD) enligt följande:

Vi ser mycket positivt att på att det nu kan komma tillstånd ett säkerhetsprogram som tar ett helhets grepp för hela staden. Förslaget till säkerhetsprogram har tre huvudbeståndsdelar:

- det förebyggande arbetet,
- krishantering, kontinuitet och kriskommunikation
- utvärdering och lärande

Med detta säkerhetsprogram stärker man stadens viktiga säkerhetsarbete och får en struktur för den kedja av insatser som behövs. En annan och inte alls oviktig del är att arbetet formaliseras och skall nu endast följa ett dokument. Idag finns det flera dokument som skall fungera som vägledning för stadens anställda. Detta kan både skapa förvirring och vara en riskfaktor isig.

*Särskilt uttalande* gjordes av Else Lundin (MP) enligt följande:

Med anledning av kommunstyrelsens remiss angående "Säkerhetsprogram för Stockholm stad 2009-2012" vill miljöpartiet påminna om och citera sitt särskilda uttalande som lades 2009-04-14 och som nämnden dessutom anslöt sig till:

"I protokoll nr 2/2009 från Stockholms idrottsnämnds och AB Stockholm Globe Arena sammanträde 20090303 redogörs i § 8 för "Rundtur och tillgänglighetsgenomgång av Högdalens sim och idrottshall".

Där beskrivs under rubrikerna "Källarplanet" och "Stora idrottshallen" trappsteg och nivåskillnader på mellan 10 och 50 centimeter som gör att en rullstolsbunden person inte själv kan ta sig ut genom någon av de tre nödutgångarna. Detta är inte acceptabelt och måste omgående åtgärdas."

I Säkerhetsprogrammet beskrivs fokusering på "förebyggande insatser och konkreta skyddsåtgärder" men också "planering för hur olycksrisker ska undanröjas eller minskas"; allt åtgärder som aktualiseras vad beträffar nödutgångarna i Högdalens sim- och idrottshall

## **Stadsbyggnadsnämnden**

*Särskilt uttalande* gjordes av Cecilia Obermüller (mp) och Martin Hansson (mp) enligt följande:

Klimatförändringarna innebär nya risker i Stockholm, särskilt utifrån stadens vattennära läge. De pågående klimatförändringarna innebär nya förutsättningar för räddnings- och säkerhetsarbetet i staden och påverkar både det förebyggande arbetet och katastrofarbetet.

I stadsledningskontorets förslag till 'Säkerhetsprogram för Stockholms stad 2009-2012 föreslås att "årliga analyser av risker för samhällsstörningar till följd av olyckor ska göras". Analyserna ska ge kunskap och vägledning om fortsatt utvecklingsarbete och minimering av olycksrisker. Vilka åtgärder detta kräver eller när det ska genomföras anges ej.

Riskhantering innebär systematisk hantering av risker. Riskhantering inbegriper riskanalys, riskvärdering och riskreduktion och behandlar allt ifrån identifiering av möjliga risker till beslut om och genomförande av eventuella riskreducerande åtgärder. Processen omfattar även uppföljning av att besluten svarar mot den aktuella riskbilden. På denna punkt är förvaltningens svar ofullständigt.

EU:s översvämningsdirektivet trädde i kraft 23 oktober 2007. Direktivet ska vara implementerat i svensk lagstiftning senast 26 november 2009. En mycket relevant fråga blir då om Stockholm stad till den 26 november 2009 lever upp till den nya lagstiftningen i tid? Detta nämns inte i dokumentet. Vi anser att översvämningsriskerna i Stockholms stad i mynningen av Mälarens stora avrinningsområde är akut. Även från saltsjösidan ökar översvämningsrisken i samband med kraftiga väderomslag och extrema lågtryck. Risken för ras och saltvatteninströmning i mälaren kan bli stor och kan därmed hota Mälaren som stadens viktigaste dricksvattentäckt.

Det är speciellt viktigt att Stockholms närhet till Forsmarks kärnkraftverk beaktas. Vid en svår kärnkraftsolycka måste Stockholm mycket snabbt evakueras och frågan är om det alls är möjligt att genomföra detta i tid. Skyddet mot dessa hot måste tydligare beaktas i stadens handlingsprogram mot olyckor. Risken för kris- och katastrofsituationer som kräver kunskap om och beredskap för att hantera extraordinära händelser är tydlig.

Att krisledningsnämnden föreslås utgöras av borgarrådsberedningen bör ifrågasättas. Det är ytterst tveksamt om politiker ska ansvara för riskhantering och katastrofberedskap. Sådan beredskap och krisledning bör i stället ledas av personer med stor kompetens av riskhantering och kvalificerad operativ ansvarsutövning direkt under kommunstyrelsen.

## **Utbildningsnämnden**

*Reservation* anfördes av ledamoten Inger Stark (V) och ledamoten Maria Hassan m.fl. (S) mot nämndens beslut till förmån för eget förslag enligt nedan:

1. Utbildningsnämnden tillstyrker i huvudsak förvaltningens förslag till svar på remissen.

2. Därutöver vill vi framföra följande.

Vi konstaterar att möjligheten för staden att värna säkerhet och trygghet för alla som bor, verkar och vistas i staden påverkas av att nästan all kommunal verksamhet som inte är strategisk ledning och myndighetsutövning ska konkurrensutsättas.

Förmågan för staden att ha total översikt över hot, risker och sårbarheter blir givetvis mindre ju fler aktörer som driver verksamhet till exempel inom äldreomsorgen. Vi efterlyser därför en utvecklad risk- och sårbarhetsanalys när det gäller samordningen av insatser som rör privat drivna verksamheter som finansieras av kommunala medel. Vi delar därför förvaltningens uppfattning att programmet bör innehålla en tydlig ansvarsfördelning mellan nämnderna när det gäller kontakter i säkerhetsfrågor med privat drivna förskolor och skolor.

Vi vill också lyfta fram behovet av information på andra språk än svenska i en krissituation samt behovet av information till personer som har funktionsnedsättningar som påverkar möjligheten att ta del av information. Det är viktigt att samverka med handikapporganisationerna för få tillstånd en information som når alla i en krissituation.

## **Äldrenämnden**

*Reservation* anfördes av tjänstgörande ersättaren Berit Bornecrantz Dias (V) med hänvisning till eget yrkande:

Vi (V) yrkar att

1. Äldrenämnden tillstyrker i huvudsak förvaltningens förslag till svar på remissen;
2. Därutöver vill vi framföra följande:

Vi konstaterar att möjligheten för staden att värna säkerhet och trygghet för alla som bor, verkar och vistas i staden påverkas av att nästan all kommunal verksamhet som inte är strategisk ledning och myndighetsutövning ska konkurrensutsättas.

Förmågan för staden att ha total översikt över hot, risker och sårbarheter blir givetvis mindre ju fler aktörer som driver verksamhet till exempel inom äldreomsorgen. Vi efterlyser därför en utvecklad risk- och sårbarhetsanalys när det gäller samordningen av insatser som rör privat drivna verksamheter som finansieras av kommunala medel.

*Särskilt uttalande* gjordes av ledamoten Eivor Karlsson (MP) och tjänstgörande ersättaren Berit Bornecrantz Dias (V) enligt följande:

*Särskilt uttalande V och MP:*

Vi lämnar ärendet utan eget ställningstagande men påpekar följande:

De pågående klimatförändringarna innebär nya förutsättningar för räddnings- och säkerhetsarbetet i staden och påverkar både det förebyggande arbetet och katastrofarbetet. Klimatförändringarna innebär nya risker i Stockholm, särskilt utifrån stadens vattennära läge.

Diskussionen har hittills mest handlat om risken för översvämning i Mälaren. Men det är också viktigt att beakta riskerna för att Östersjöns nivå kan komma att stiga. Det påverkar främst de kustnära områdena men kan också medföra att orent och salthaltigt vatten kommer in i Mälaren, som är Stockholms vattentäkt.

Skyddet mot effekterna av klimatförändringar, t ex kraftiga oväder, översvämningar och rasrisker, måste tydligare beaktas i stadens handlingsprogram mot olyckor. Förekomst av extremväder kan leda till kris- och katastrofsituationer som kräver kunskap om och beredskap för att hantera extraordinära händelser.

Det är speciellt viktigt att Stockholms närhet till Forsmarks kärnkraftverk beaktas. Vid en svår kärnkraftsolycka måste Stockholm mycket snabbt evakueras och frågan är om det alls är möjligt att genomföra detta i tid.

### **Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd**

*Reservation* anfördes av vice ordföranden Magnus Dannqvist, ledamöterna Mervi Mäkinen Andersson, Lennart Pöppel, Sonja Mogert (alla s), ledamöterna Rosa Lundmark (v), Jonas Eklund (mp) mot beslutet till förmån för det egna förslaget:

1. Stadsdelsnämnden tillstyrker i huvudsak förvaltningens förslag till svar på remissen.
2. Därutöver vill vi framföra följande.

Vi konstaterar att möjligheten för staden att värna säkerhet och trygghet för alla som bor, verkar och vistas i staden påverkas av att nästan all kommunal verksamhet som inte är strategisk ledning och myndighetsutövning ska konkurrensutsättas.

Förmågan för staden att ha total översikt över hot, risker och sårbarheter blir givetvis mindre ju fler aktörer som driver verksamhet till exempel inom äldreomsorgen. Vi efterlyser därför en utvecklad risk- och sårbarhetsanalys när det gäller samordningen av insatser som rör privat drivna verksamheter som finansieras av kommunala medel.

Vi vill också lyfta fram behovet av information på andra språk än svenska i en krissituation samt behovet av information till personer som har funktionsnedsättningar som påverkar möjligheten att ta del av information. Det är viktigt att samverka med handikapporganisationerna för få tillstånd en information som når alla i en krissituation.



## Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

*Särskilt uttalande* gjordes av vice ordföranden Jan Wallman m.fl. (S), ledamöterna Kjell Marténg (V) och Ylva Wahlström (MP) enligt följande.

Det kan vara skäl att uppmärksamma att möjligheten för staden att värna om säkerhet och trygghet för alla som bor, verkar och vistas i staden påverkas av att allt mer av kommunens verksamhet drivs av privata aktörer, och att nästan all kommunal verksamhet, som inte är strategisk ledning och myndighetsutövning, ska konkurrensutsättas.

Möjligheten för staden att ha total översikt över hot, risker och sårbarheter blir givetvis då mindre eftersom fler aktörer driver verksamhet inom till exempel boende och omsorg. Vi efterlyser därför en utvecklad risk- och sårbarhetsanalys när det gäller samordningen av insatser som rör privat drivna verksamheter, som finansieras av kommunala medel.

Vi vill även lyfta fram behovet av information om säkerhetsprogrammet på andra språk än svenska, speciellt för en krissituation. Hur är det tänkt att staden ska nå de invånare som har svårt att förstå den svenskspråkiga informationen?”

## Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

*Reservation* anfördes av ledamot Fredrik Wallén (kd) mot beslutet enligt följande:

Vi föreslår stadsdelsnämnden besluta att:

- I huvudsak godkänna förvaltningens förslag till beslut
- Därutöver anföras:

Kommunstyrelsens försök att, genom förslaget till säkerhetsprogram, ta ett samlat grepp på säkerhetsarbetet är lovvärt. Säkerhetsarbete behöver alltid vara prioriterat men i en (efter svenska mått mätt) så stor stad som Stockholm behöver arbetet bedrivas med extra stor noggrannhet och eftertanke. Vår stad har så många och så stora verksamheter att behovet för ett genomtänkt och väl organiserat säkerhetsarbete inte nog kan understrykas.

Det förslag till säkerhetsprogram stadsdelsnämnden har att yttra sig över visar att den ambitionen verkligen finns.

I förslaget finns också flera exempel på ett rationellt tänkande i planläggandet av stadens krishantering. Ett sådant exempel är att föreslå att det väl etablerade beslutsorganet Borgarrådsberedningen även ska fungera som formell ”krisledningsnämnd” när så är påkallat. Den ordningen kommer sannolikt att göra det föredömligt lätt att vid behov aktivera krisledningsnämnden samtidigt som beslutsfattarna på rätt nivå automatiskt blir engagerade.

Samtidigt så klarar inte det föreslagna programmet av att täcka in hela Stockholms stads säkerhetsarbete. Som även vår förvaltning påpekar blir många frågor för enkelt och/eller översiktligt behandlade. Det blir helt enkelt för spretigt och oklart när allt från så övergripande frågor som stadens roll vid svåra påfrestningar på samhället i förhållande till regionala och nationella nivåer ska samsas med principerna för hur enskilda anställda som behöver personskydd ska hanteras.

Ett annat exempel är hur det viktiga, men också mycket specificerade, säkerhetsskyddsarbetet beskrivs och hur ansvaret för detta föreslås fördelas. För den som inte tidigare är särskilt insatt i den frågan blir den mycket ytliga beskrivningen av det arbetet troligen både svår att begripa och lätt att missförstå.

Förenklat kan man säga att förslaget till säkerhetsprogram vill redovisa den övergripande lösningen på antal viktiga säkerhetsfrågor men i flera avseenden istället skapar nya frågeställningar.

Sammanfattningsvis är därför en rekommendation till kommunstyrelsen att istället för en säkerhetsplan som försöker täcka in allt skriva om ärendet till att innefatta en kortfattad säkerhetspolicy för alla verksamheter som Stockholms stad ansvarar för.

I ett policydokument går det med fördel att tydligt ange alla delar säkerhetsarbetet skainnefatta, vilka de generella ansvarsförhållanden är ("varje förvaltning, bolag ansvarig för sin verksamhet") etc. Men, det mera specificerade arbetet måste sannolikt anges i flera för staden olika säkerhetsplaner.

Exempelvis gäller detta hur den tydliga risken för oklara ansvarsförhållanden mellan olika förvaltningar och bolag avseende olika säkerhetsfrågor ska hanteras. Sannolikt kräver detta gränsdragningslistor som revideras regelbundet. Fler exempel kan vara generella särskilda riktlinjer för att skydda anställda mot hot och våld samt ett säkerhetsskyddsprogram (innefattande en säkerhetsskyddsanalys).

Det bör vara möjligt att förhållandevis lätt omformatera förslaget till säkerhetsprogram till en välformulerad säkerhetspolicy kompletterad med en begränsad samling av väl definierade och mer specificerade säkerhetsprogram/planer som ska gälla övergripande för stadens verksamheter. Slutresultatet skulle då sannolikt bättre definiera respektive säkerhetsområde samt ansvaret för respektive förvaltning och bolag.

## **Kungsholmens stadsdelsnämnd**

*Reservation* anfördes av Catarina Agrell m.fl. (S), Reijo Kittilä (V) och Ingerd Akselsson Le Douaron (MP) mot beslutet med hänvisning till sitt gemensamma förslag enligt följande:

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

2. Stadsdelsnämnden framför därutöver följande:

Möjligheten för stadens myndigheter att värna om säkerhet och trygghet för alla som bor, verkar och vistas i staden påverkas av att stora delar av den kommunala verk-

samheten har konkurrensutsatts alternativt ska konkurrensutsättas. Detta gäller i högsta grad även för Kungsholmens stadsdelsnämnd, precis som förvaltningen konstaterar i sitt tjänsteutlåtande. Stadens förmåga att ha översikt över hot, risker och sårbarheter blir givetvis mindre ju fler aktörer som driver de verksamheter som staden ansvarar för. Denna aspekt har i hög grad nonchalerats i hittills gjorda upphandlingar.

Vi efterlyser därför en utvecklad risk- och sårbarhetsanalys vad gäller samordningen av insatser som rör privat drivna verksamheter som finansieras av kommunala medel samt en strategi för hur säkerhetsfrågor ska föras in i de avtal som sluts med privata aktörer. Enligt dagens avtal måste staden i sk. force majeure-situationer ta över driften av verksamheter som är utlagda på entreprenad om entreprenören inte kan fullgöra sina åtaganden. Förslaget till säkerhetsprogram förbiser denna problematik.

Förslaget berör inte heller frågan om att staden i en krissituation måste kunna kommunicera med sina invånare och brukare av tjänsterna även på andra språk än svenska, inklusive döva med teckenspråk som första språk. Detsamma gäller naturligtvis även för dem som är besökare i staden. Vad finns det för beredskap för detta?

### **Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd**

*Reservation* anfördes av ledamot Gunilla Bhur (v) och tjänstgörande ordförande Abebe Hailu m.fl. (s) med hänvisning till gemensamt förslag enligt följande:

- Att i huvudsak godkänna förvaltningens förslag till svar på remissen.
- Att förvaltningen genomför en risk och sårbarhetsanalys när det gäller insatser som rör privat drivna verksamheter vilka finansieras av kommunala medel.

Vi konstaterar att möjligheten för staden att värna säkerhet och trygghet för alla som bor, verkar och vistas i staden påverkas av att nästan all kommunal verksamhet som inte är strategisk ledning och myndighetsutövning ska konkurrensutsättas.

Förmågan för staden att ha total översikt över hot, risker och sårbarheter blir givetvis mindre ju fler aktörer som driver verksamhet. Vi efterlyser därför en utvecklad risk- och sårbarhetsanalys när det gäller samordningen av insatser som rör privat drivna verksamheter vilka finansieras av kommunala medel.

*Reservation* anfördes av ledamot Jakob Dencker m.fl. (mp) med hänvisning till eget förslag enligt följande:

- Att delvis godkänna förvaltningens svar på remiss.
- Att därutöver anföras.

Stadsdelsledningskontoret skriver att "säkerhet innebär skydd mot och förmåga att hantera konsekvenser av oönskade händelser och dess skadliga effekter på människor, egendom och *miljö* inom stadens ansvarsområden". SLK nämner också en försämrad kvalitet på dricksvatten som exempel på hot mot säkerheten.

Det är bra att hot mot vår livsmiljö finns med som exempel på hot i stadens säkerhetsprogram. Andra exempel på miljörelaterade hot mot säkerheten kan vara spridning av giftiga ämnen antingen genom olycka eller genom spridning från konsumtionsvaror. Ett annat exempel är risken för att saltvatten kommer in i Mälaren på grund av havsnivåhöjningar orsakade av global uppvärmning.

### **Södermalms stadsdelsnämnd**

*Reservation* anfördes av Jan Forsell m.fl. (s), Birger Jeansson (mp) och Heinz Spira (v) mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut, enligt följande:

- att i huvudsak tillstyrka förvaltningens förslag till svar på remissen.
- att därutöver anför följande:

Vi konstaterar att möjligheten för staden att värna säkerhet och trygghet för alla som bor, verkar och vistas i staden påverkas av att nästan all kommunal verksamhet som inte är strategisk ledning och myndighetsutövning ska konkurrensutsättas.

Förmågan för staden att ha total översikt över hot, risker och sårbarheter blir givetvis mindre ju fler aktörer som driver verksamhet för barn och unga, personer med funktionshinder och äldre. Vi efterlyser därför en utvecklad risk- och sårbarhetsanalys när det gäller samordningen av insatser som rör privat drivna verksamheter som finansieras av kommunala medel.

*Ersätтарыttrande* gjordes av Pia Toremar (c) enligt följande:

Om jag haft rösträtt hade jag röstat enligt majoritetens förslag.

### **Älvsjö stadsdelsnämnd**

*Särskilt uttalande* gjordes av vice ordföranden Majvi Andersson m.fl. (S) och ledamoten Kenneth Rönquist (MP), enligt följande:

Vi konstaterar att möjligheten för staden att värna säkerhet och trygghet för alla som bor, verkar och vistas i staden påverkas av att nästan all kommunal verksamhet som inte är strategisk ledning och myndighetsutövning ska konkurrensutsättas.

Förmågan för staden att ha total översikt över hot, risker och sårbarheter blir givetvis mindre ju fler aktörer som driver verksamhet till exempel inom äldreomsorgen. Vi efterlyser därför en utvecklad risk- och sårbarhetsanalys när det gäller samordningen av insatser som rör privat drivna verksamheter som finansieras av kommunala medel.